

Återremissyrkande

Miljöpartiet, Vänsterpartiet

2022-01-20

2.1.10

Återremissyrkande angående – Redovisning av uppdrag till Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice gällande central medborgarbudget i Göteborgs Stad.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att skicka redovisningen av uppdrag till Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservices gällande central medborgarbudget i Göteborgs Stad på remiss till Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt till Äldre samt vård- och omsorgsnämnden och nämnden för funktionsstöd.

Yrkandet

Att stärka förtroende och tillit mellan invånare och politik bör vara en prioriterad fråga för alla partier. En central medborgarbudget där alla invånare får möjlighet att lägga och rösta på förslag kan enligt forskning och erfarenheter öka förtroendet för beslutsfattare och för demokratin genom ökad delaktighet i utvecklingen av lokalsamhället. Medborgarbudget används med goda resultat för ökat medborgarengagemang i flera länder och har använts i några av de stadsdelar som Göteborg tidigare var indelat i, och erfarenheterna från detta finns nu i staden och kan utvecklas vidare.

Nämnden för Demokrati- och medborgarservice har i tidigare beslut från kommunfullmäktige fått i uppdrag att utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas. Nämndens utredning visar hur en central medborgarbudget kan utformas och inrättas samt omhändertar stadens förutsättningar och befintlig forskning. Redovisningen presenterar tre förslag på hur en central medborgarbudget kan utföras och inrättas. Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice föreslår kommunfullmäktige att besluta om ett av dem.

Redovisningen visar att ett stort antal nämnder och styrelser inom staden kommer att bli ansvariga i arbetet med central medborgarbudget och flera nämndledamöter kommer bli delaktiga i processen, till exempel via dialoger med medborgare. Vissa nämnder, förvaltningar och bolag kommer vara mer involverade under förslags- och röstningsfasen och andra under genomförandefasen. Socialnämnderna och socialförvaltningarna för Nordost, Hisingen, Centrum och Sydväst samt nämnden och förvaltningen för funktionsstöd och för äldre samt vård- och omsorg kommer vara inblandade under stora delar av processen. Vi vill därför att dessa sex nämnder ska få tillfälle att yttra sig över de förslag som presenterats i denna redovisning.

Nämnden för konsument- och medborgarservice, äldre samt vård och omsorgsnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Nordost och Hisingen, idrotts- och föreningsnämnden och kulturnämnden har fått tillfälle att yttra sig över en motion gällande central medborgarbudget. I motionssvaren framgår att vissa nämnder avstår från att ta ställning till motionen i avvaktan på nämnden för demokrati och medborgarservice

uppdrag om att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas. Eftersom denna utredning nu är färdig bör de nämnder som är mest berörda ges nytt tillfälle att yttra sig.

Yttrande

M, L, C, KD

2022-01-26

2.1.10

Yttrande angående – Redovisning av uppdrag till Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice gällande central medborgarbudget i Göteborgs Stad.

Yttrande

Kommunfullmäktige beslutade 2020-02-20 att ge nämnden för konsument- och medborgarservice i uppdrag att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas.

Att medborgare känner sig inkluderade och kan påverka är en grundbult i ett demokratiskt samhälle. Det kan ske på flera olika sätt och behöver ständigt utvecklas. Ett sätt är att engagera sig politiskt, ett annat inom den ideella sektorn. I den representativa demokratin är de politiska partierna medborgarnas förlängda arm och ska tillvarata deras intressen. Men det finns också behov av andra sätt att göra sin röst hörd. Inom staden finns flera olika sätt att påverka beslut och komma med inspel. Vi har ett flertal olika sätt redan idag, med olika råd, dialogforum, Göteborgsförslaget och utåtriktade evenemang där representanter från politiken deltar. Självklart kan dessa utvecklas så att fler inkluderas och är ett ständigt pågående arbete.

Ett ytterligare förslag med syftet att inkludera fler är att införa en central medborgarbudget. Vi i Alliansen ställer oss högst tveksamma till det förslaget. Risken är att det gynnar resursstarka grupper och missgynnar dem som har svårare att göra sin röst hörd. Förslagen kan dessutom ta tid eller visa sig inte vara möjliga att genomföra, vilket skapar en stor risk för att politiken upplevs ovilliga att lyssna eller införliva beslut. Det främjar varken medborgardialogen eller ökar inflytandet och riskerar dessutom att skapa en misstro mot politiken. System där resursstarka gruppers intressen premieras och som bygger på att förslag processas fram i parallella strukturer vid sidan av den representativa demokratin riskerar att undergräva densamma. Därför bör de befintliga kanaler som redan finns för medborgare istället utvecklas. Vi anser dock att fler av stadens nämnder ska få ta del av underlaget och komma med sina synpunkter och kommer därför att bifalla Vänsterpartiet och Miljöpartiets yrkande om att remittera ärendet till de berörda nämnderna.

Yttrande
2022-01-25

(D)
Ärende 2.1.10

Yttrande angående – Tilläggsyrkande från MP och V angående Redovisning av uppdrag till Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice gällande central medborgarbudget i Göteborgs Stad.

Yttrande

Demokraterna välkomnar förslag som ökar medborgares delaktighet och inflytande över sitt lokalsamhälle och gör så att avståndet mellan beslutsfattare och medborgare minskar. Att öka tilliten för politiker är eftersträvansvärt och något som kan stärka förtroendet för demokratin. En central medborgarbudget kan vara ett sådant verktyg.

Ett eventuellt införande av en central medborgarbudget kräver eftertänksamhet. Särskilt viktigt att tydliggöra är hanteringen av den demokratiska ansvarsutkrävningen samt vilka resurser som krävs. Redovisningen visar att flertalet nämnder och styrelser kommer att vara delaktiga i arbetet med central medborgarbudget. Vissa nämnder, förvaltningar och bolag kommer att vara mer delaktiga under förslags- och röstningsfasen och andra under genomförandefasen. Resurseråtgången samt innehavande kapacitet för genomförandet av en central medborgarbudget hos stadens nämnder, förvaltningar och bolag är oklar.

Ett eventuellt införande av en central medborgarbudget behöver göras under ordnade former. Det är därför rimligt att det i redovisade förslaget skickas på remiss till berörda nämnder.

Yttrande

2021-01-07

Socialdemokraterna

Ärende 2.1.5

Yttrande angående - Redovisning av uppdrag till Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice gällande central medborgarbudget i Göteborgs Stad

Vi socialdemokrater anser att det är viktigt att medborgare i alla åldrar får möjlighet att göra sin röst hörd och därmed ges möjligheten att påverka i frågor som berör dem. Vi vet att skillnader i samhällsengagemang och politiskt deltagande är stora mellan olika människor i Göteborg. Det får i sin tur följder för politiska beslut och prioriteringar.

Demokrati- och medborgarservice har sedan tidigare ett utpekat ansvar att bedriva ett proaktivt demokratiarbete, det arbetet menar vi måste ha sin utgångspunkt i befintliga strukturer för beslutsfattande för att stärka och tillskapa fler arenor för invånare att möta politiskt förtroendevalda. Den svenska demokratin utgår från våra politiska partier och de folkvaldas uppdrag riskerar att urholkas när medborgardialogen läggs över på nämnder och tjänstepersoner utan någon tydlig koppling mellan medborgare och deras förtroendevalda. Det spelar roll vilka politiska partier som styr staden, fler behöver engagera sig politiskt och påverka vilka politiska idéer som kommer att präglade Göteborg. Det är viktigt att alla som bor här tar ansvar för samhällets utveckling, precis så som många redan gör på olika håll i staden genom sitt engagemang för en viss fråga eller i en viss förening.

Vi har farhågor om att en medborgarbudget vid ett eventuellt införande skulle komma att användas av främst redan på olika sätt resursstarka grupper, med specifika och gemensamma intressen. Detta är något vi vill undvika. Vi vill att dessa medel ska gå direkt till välfärden där vi anser att dessa resurser gör som mest nytta för medborgarna. Vi menar också att det är viktigt att varje parti och varje folkvald politiker tar ansvar för att på olika sätt och via olika kanaler föra kontinuerlig dialog med göteborgare, föreningar och verksamheter. Det ingår i uppdraget som kommunalråd och det borde vara självklart att man finns synlig och tillgänglig i olika delar av Göteborg, också när det inte är valår.

Det finns olika sätt att skruva i befintliga strukturer för att göra Göteborg mer demokratiskt. Stadens kontaktcenter behöver bli känt för fler, kampanjer och kommunikation behöver ske på fler språk för att göra det tillgängligt för fler människor. Ett annat sätt att stärka och utveckla stadens demokratiska dialoger är också genom att bjuda in de i kommunfullmäktige representerade partierna till utåtriktade och externa arrangemang och demokratiaktiviteter som hålls i stadens regi. Politikens roll är inte parallellt jämte samhällsutvecklingen, de hänger ihop och förutsätter varandra. Vi önskar att det vore utgångspunkten för stadens demokratiarbete. Vi antecknar ärendet som fullgjort men vill inte gå vidare med inrättandet av en central medborgarbudget.

Yrkande
2021-12-09

Ärende nr: KS 2021-12-15, 2.1.7, Dnr: 1320/21

Yrkande angående – Redovisning av uppdrag till Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice gällande central medborgarbudget i Göteborgs Stad.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige: / I kommunstyrelsen:

1. Redovisningen förklaras fullgjord.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att avveckla allt arbete kring en medborgarbudget.

Yrkandet

En av grundtankarna bakom tankarna på en medborgarbudget, att medborgare skall engageras i, och att öka medborgarnas intresse och delaktighet i det politiska samtalet, samhällsdebatten och styret av staden är en i grunden positiv tanke. Aktiva medborgare med intresse och engagemang i samhällsdebatten, det demokratiska systemet och för hur samhället styrs, är en viktig del för att kontinuerligt levandegöra demokratin i samhället.

Det är dock högst tveksamt om förslaget om en medborgarbudget ger det resultat som är mest fördelaktigt för att uppnå intentionerna. Det är snarare så att ärendet kring en medborgarbudget väcker fler frågor än vad det ger svar på.

I underlaget till förslag till beslut om medborgarbudget står följande:

Citat:

”Medborgarbudget är en arbetsmodell som kräver att ekonomiska resurser avsätts i den kommunala budgeten. Hur mycket pengar och vilken del av budgeten som berörs beror bland annat på vilken inriktning eller vilket tema samt vilka kriterier som politikerna bestämmer att en medborgarbudget ska ha. Ett tema med sociala aktiviteter kräver mindre pengar än ett tema som omfattar fysiska investeringar. En annan viktig del är att bestämma vilka kriterier som ska gälla för den aktuella medborgarbudgeten. I kriterierna ska det framgå hur prioriteringar ska ske, vilka som får rösta och vilka villkor som ska uppfyllas för att förslag ska kunna röstas på. Det är politikerna som fattar beslut om kriterierna och dessa är en viktig grund för processen då de styr vad pengarna ska användas till. Kriterierna kan ändras och utvecklas varje år.”, slut citat

Det framgår således att medborgarnas inflytande i realiteten blir betydligt mindre än vad ärendet initialt ger sken av. Detta då politiker i flera led är inne och styr och påverkar vilka möjligheter medborgarna har till inflytande.

Det är tveksamt om kostnaden för, och administrationen av, en medborgarbudget uppvägs av nyttan och resultatet. Hur säkerställs att detta ger mer engagerade medborgare och ett bättre utnyttjande av stadens resurser än nuvarande demokratiska process och system samt medborgarnas möjligheter att påverka genom "Göteborgsförslaget"?

Redovisningen svarar inte heller fullt ut på hur en medborgarbudget skall finansieras. Det talas om 100 kr/skattebetalare men: var skall de ekonomiska medel som krävs tas ifrån? Skall medel tas från stadens resultat? Vad händer i så fall i ett läge med stora underskott för staden? Skall skatten höjas för att skapa utrymme för att skapa de medel som behövs, eller skall vissa verksamheter få sänkta resurser? Vilka verksamheter är det i så fall som skall dras ned på och hur drabbar en ekonomisk neddragning dessa verksamheter?

Demokratin bygger på att medborgarna röstar fram folkvalda representanter som skall styra staden och genomföra folkviljan hos de som röstat fram de folkvalda. Genom en medborgarbudget fräntas de av medborgarna folkvalda representanterna en del av det mandat som de demokratiskt framröstats att hantera och ansvara för.

I förslaget pekas på en önskan att staden skall etablera bättre kontakt och samarbeten med, och ge mer makt till, marginaliserade grupper/grupper med låg representation. Att föreslå att staden medvetet skall arbeta för att ge ökad makt till vissa grupper, (indirekt på bekostnad av andra) strider mot en av de mest grundläggande demokratiska principerna, den att alla människor har var sin röst, som är lika mycket värd, och att majoriteten därefter bestämmer.

Den eller de som vill få till en förändring får arbeta och argumentera för att övertyga andra om vikten och betydelsen av sina alternativa förslag, idéer och visioner.

Det finns som tidigare nämnts en redan en väletablerad och fungerande funktion i Göteborg där engagerade medborgare kan lägga fram så kallade Göteborgsförslag vilka, om de lyckas samla ett visst folkligt stöd, automatiskt behandlas av stadens ledning.

Om den ursprungliga önskan är att öka medborgarnas inflytande, torde en lösning inte vara en medborgarbudget utan att i stället arbeta för att utveckla Göteborgsförslaget alternativt arbeta mer mot direktdemokrati i linje med Schweiz och liknande system där medborgarna de facto har en direkt och absolut möjlighet att lyfta, styra och besluta i politiska frågor.

Sverigedemokraterna yrkar därför att ärendet antecknas och att framtida planer och arbeten kring en medborgarbudget avvecklas.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-11-17

Diarienummer 1320/21

Handläggare

Helena Österlind

Telefon: 031-368 02 28

E-post: helena.osterlind@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag till Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice gällande central medborgarbudget i Göteborgs Stad

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2020-02-20 § 8 punkt 4, till nämnden för demokrati och medborgarservice om att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas, antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2020-02-20 § 8 punkt 4, att ge nämnden för konsument- och medborgarservice i uppdrag att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas. Medborgarbudget är ett processororienterat arbetssätt som genomförs i flera förutbestämda steg. Syftet är att involvera medborgarna i prioriteringen av kommunala resurser som påverkar deras dagliga liv.

Den 14 oktober 2021 § 11, beslutade kommunfullmäktige om nytt namn för nämnden: Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice. Nämnden har genomfört uppdraget och redovisar ett förslag till hur en process för central medborgarbudget i Göteborgs Stad kan utformas och inrättas. Utredningen visar även på olika alternativ till process för medborgarbudget. Nämndens beslutade förslag innebär att kommunfullmäktige föreslås avsätta medel för central medborgarbudget under perioden 2023-2030 samt att nämndens budgetram utökas för att hantera uppdraget. Utredningen innehåller en ekonomisk beräkning under perioden. Den föreslagna processen kommer att inkludera flera av stadens nämnder och styrelser beroende på temat för medborgarbudgeten. Nämnden hemställer även om ett uppdrag att ta fram styrande dokument med riktlinjer för central medborgarbudget.

Medborgarbudget syftar till att stärka demokratin och öka delaktigheten i samhället. Rätt utförd bidrar den till stärkt medborgerligt engagemang och tillit. Stadsledningskontoret bedömer att nämndens utredning visar hur central medborgarbudget kan utformas och inrättas samt omhändertar stadens förutsättningar och befintlig forskning. Konsekvenserna av ett eventuellt beslut om medborgarbudget bör omhändertas i samband med stadens ordinarie budgetprocess.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Om kommunfullmäktige beslutar att införa central medborgarbudget i Göteborgs Stad finns kostnadsberäknade förslag framtagna av Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice. Konsekvenserna av ett beslut om medborgarbudget bör omhändertas i samband med stadens ordinarie budgetprocess.

Nämndens utredning visar att medborgarbudget är en arbetsmodell som kräver att ekonomiska resurser avsätts i den kommunala budgeten. I utredningen framgår att en ambition bör vara att 100 kr per medborgare avsätts, men att summan de första åren är flexibel utifrån tema och målgrupp.

Nämndens utredning visar att det är svårt att exakt beräkna kostnader för att införa central medborgarbudget, men gör en uppskattning om att det, förutom medel till medborgarbudgeten, tillkommer personalkostnader samt kostnader för digitalt systemstöd. Dessutom görs bedömningen att det inom nämnden kommer krävas resurser motsvarande 2,75 heltidstjänster för processtöd, mobilisering och kommunikation. Det kommer även att kräva personella resurser från involverade nämnder och en ansvarig kontaktperson på respektive berörd förvaltning och bolag. De sex socialnämnderna kommer ha ett ansvar under nästan hela processen och bedöms enligt utredningen behöva avsätta en tjänst på 75–100 procent. De andra förvaltningarna och bolagen bedöms troligtvis behöva avsätta 50–100 procent under vissa perioder av processen.

Kostnaden för systemstöd genom digital plattform beräknas till 2 miljoner kronor och nämnden ser här synergieffekter med uppdraget att utveckla lokal och digital demokrati.

Bedömning ur ekologisk dimension

I medborgarbudgeten kan förslag som berör olika delar ur den ekologiska dimensionen komma att vinna. Därför är det viktigt att nämnder och styrelser som är ansvariga för dessa områden är delaktiga i arbetet. När det gäller Agenda 2030 så bidrar arbetsprocessen med medborgarbudget till bland annat målet för hållbara städer och samhällen.

Bedömning ur social dimension

Ett långsiktigt arbete med medborgarbudget kan bidra till att öka legitimiteten och tilliten för det demokratiska systemet, öka engagemanget och få människor tar större ansvar i sitt närområde. Förtroendevalda får ökade kunskaper om medborgarnas behov, prioriteringar samt förväntningar och medborgare får ökad kunskap om komplexiteten i många av de frågor som kommunen ansvarar för. Ett långsiktigt arbete med medborgarbudget bedöms bidra till att tilliten ökar från medborgarna till de förtroendevalda och det demokratiska systemet. Forskning visar att ju fler gånger en kommun genomför medborgarbudget på samma plats, desto större blir engagemanget och delaktigheten över tid.

Ett arbete med central medborgarbudget stämmer väl överens med Agenda 2030 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad. När det gäller Agenda 2030 så bidrar arbetsprocessen med medborgarbudget bland annat till målet för minskad ojämlikhet, målet för hållbara städer och samhällen samt målet för fredliga och inkluderande samhällen. I Göteborgs Stads program för en jämlik stad finns fyra målområden och arbetet med medborgarbudget bidrar till tre av dessa målområden; Skapa god start i livet

och goda uppväxtvillkor, Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer samt Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit.

Det finns flera perspektiv som är relevanta att beakta i arbetet med medborgarbudget. Nämnden redogör i sin utredning för hur barnrättsperspektivet beaktats, liksom hur personer med funktionsnedsättnings rätt till delaktighet bör beaktas i arbetet. Utredningen lyfter även att vikten av att processerna utgår ifrån ett normmedvetet förhållningssätt för att inkludera grupper som staden har svårare att nå samt att det krävs ett uppsökande arbetssätt.

Bilagor

1. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2020-02-20 § 8
2. Nämnden för konsument och medborgarservice handlingar 2021-08-25, § 70
3. Rapport - Utredning om hur Göteborgs stad kan utforma och inrätta en central medborgarbudget

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2020-02-20 § 8 punkt 4, att ge nämnden för konsument- och medborgarservice i uppdrag att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas. Nämnden föreslår en process för medborgarbudget som innebär att kommunfullmäktige beslutar om ramar för central medborgarbudget och uppdrar åt nämnden att samordna processen och ta fram erforderliga styrdokument.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2020-02-20 § 8 punkt 4, att ge nämnden för konsument- och medborgarservice i uppdrag att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas. Den 14 oktober 2021 § 11, beslutade kommunfullmäktige om nytt namn för nämnden: Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice.

Nämnden har genomfört utredningen genom att gå igenom utvärderingar, rapporter och styrande dokument relevanta för utredningen, genom intervjuer med tjänstepersoner som arbetat med medborgarbudget och demokratifrågor samt enkätsvar från förtroendevalda som deltagit i medborgarbudgetar i Göteborgs Stad. Under processen har kunskapsstöd inhämtats från SKR samt externa aktörer.

Kommunfullmäktige har på dagordningen den 25 november 2021 att behandla en motion om att införa en central medborgarbudget där alla invånare i Göteborg får möjlighet att lägga förslag samt rösta kring förslag för staden (dnr 0406/21). Motionen har varit ute för yttrande till nämnden för konsument- och medborgarservice, äldre samt vård och omsorgsnämnden, nämnden för funktionsstöd, socialnämnderna Nordost och Hisingen, idrotts- och föreningsnämnden och kulturnämnden. I motionssvaren framgår att vissa nämnder avstår från att ta ställning till motionen i avvaktan på nämnden för demokrati och medborgarservice uppdrag om att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas.

Förslaget från Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice

Förvaltningens rapport visar tre förslag på hur en central medborgarbudget kan utföras och inrättas. Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice har beslutat att föreslå kommunfullmäktige att besluta om ett av dem. Det föreslagna alternativet innebär att kommunfullmäktige beslutar om central medborgarbudget och sätter budget, kriterier och tema för medborgarbudgetarna samt uppdrar åt Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice att förvalta budgeten och samordna processen. Förslaget innebär även möjligheten att dela upp medborgarbudgeten i två delar: närområdes- och stadenövergripande nivå. Uppdelning bedöms skapa lokal förankring och engagemang i närområdet, men också möjlighet att vara med och bidra till stadens utveckling i stort. Nämnden föreslår därför att delar av budgeten avsätts till insatser kopplat till de fyra stadsområdena och socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst. Andra delen föreslås avsättas till insatser på Göteborgsnivå.

Som grund till nämndens förslag till beslut finns rapportens slutsatser kring viktiga aspekter vid införande av en central medborgarbudget. Dessa aspekter är:

Långsiktighet: Ett beslut om att införa medborgarbudget ska hålla över en viss tid och det ska finnas en konsensus i politiken om att införa medborgarbudget.

Genomförbarhet: Det som beslutas i medborgarbudgetar ska genomföras. För det krävs att samverka mellan nämnder fungerar. Enskilda förvaltningar ska inte kunna prioritera bort genomförandet av medborgarbudgetens aktiviteter.

Digitala verktyg: En digital plattform bidrar både internt och externt till transparens och synliggör de medborgarbudgetar som pågår och kan även synliggöra stadens övriga demokrati- och dialogarbete. Den digitala plattformen bör dock inte ersätta fysiska möten.

Ökad kunskap: Medborgarbudget förutsätter ett nytt tankesätt när det gäller synen på medborgarnas deltagande men även hur förvaltningar arbetar i samverkan och bidrar till den gemensamma medborgarbudgeten. Även för politiker kan det innebära ett ändrat synsätt, då politikerna släpper ifrån sig en del av beslutsfattandet.

Kompensatoriskt arbete: I arbetet med medborgarbudget över staden kommer det behöva kompenseras för den ojämlikhet som finns mellan och inom geografiska områden. Detta kommer behöva ske på olika sätt och genom hela processen.

Resurser: Medborgarbudget kräver resurser och nämndens utredning visar på uppskattningar av kostnader samt hur de kan utvecklas över tid.

Politisk medverkan: Medborgarbudget kan ses som en förlängning av medborgardialog och är ett sätt för de förtroendevalda att möta medborgare.

Central medborgarbudget och nämndens proaktiva demokratiarbete

Göteborgs Stads nämnd för demokrati och medborgarservice har i sitt reglemente ansvar för att bedriva ett proaktivt demokratiarbete, att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med nämnder/styrelser och andra aktörer samt att upprätthålla en väl utbyggd infrastruktur av lokala nav för att stärka den lokala demokratin. Nämnden ansvarar även för processerna kring Göteborgsförslaget.

Utredningen belyser att införandet av en central medborgarbudget ska ses som en process där Göteborgs Stad successivt bygger en arbetsmodell för demokrati och delaktighet och att syftet är att involvera medborgarna i samhällsutvecklingen och de politiska prioriteringarna. Medborgarbudgetprocessen bidrar enligt utredningen till en systematisk infrastruktur för samverkan mellan politik, medborgare och förvaltning. Arbetet kan även ge betydande effekter på uppdrag kring lokal- och digital demokrati. Lokala nav och mötesplatser är av grundläggande betydelse för att skapa lokal förankring och engagemang i processen för central medborgarbudget. De lokala naven kan exempelvis utgöra en plattform för workshops eller erbjuda vägledning i hur man gör, för att rösta på olika medborgarbudgetförslag digitalt. Genom en central medborgarbudget kan samverkan aktualiseras på ett konkret sätt mellan olika slags mötesplatser runt om i staden. Den centrala medborgarbudgeten kan således utgöra ett konkret arbete för demokrati och inflytande i enlighet med stadens reglementen.

Nämndens utredning visar att ett politiskt beslut om central medborgarbudget bör hålla över tid och medborgarbudgeten bör vara ett återkommande strategiskt och operativt arbetssätt för delaktighet, inflytande och demokrati.

Styrning och organisation för medborgarbudget

Nämndens förslag till process för central medborgarbudget handlar om att införliva medborgarbudget i kommunens ordinarie budgetprocess. Detta sker genom att nämnden för demokrati och medborgarservice lämnar underlag för medborgarbudget i

verksamhetsnomineringen som en del underlaget till kommunfullmäktiges budget. I underlaget ingår förslag på teman samt vilka nämnder och styrelser som behöver samverka för att hantera och implementera medborgarbudgetens förslag. Kommunfullmäktige beslutar således om medborgarbudgetens ramar genom att behandla frågan i det årliga budgetarbetet. På så sätt blir den centrala styrningen av medborgarbudget tydlig och transparent.

Nämndens förslag innebär att Göteborgs Stad implementerar central medborgarbudget succesivt. De första tre medborgarbudgeterna ska ses som en läroprocess för hur staden ska arbeta med budget och samverka mellan olika nämnder och styrelser, i de olika faserna i en medborgarbudget samt i genomförandet av de vinnande förslagen. Nämndens förslag är att temat de första åren handlar om sociala aktiviteter. Vid den fjärde medborgarbudgeten bör intern kunskap och struktur kommit på plats för att kunna ha en central medborgarbudget som även innefattar fysiska investeringar. Förslaget syftar till att skapa långsiktiga samverkansstrukturer mellan nämnder, medborgare och förvaltningar.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontorets bedömning är att utredningen klargör de grundläggande frågeställningar som kommunfullmäktige behöver ta ställning till innan ett eventuellt beslut om införande av central medborgarbudget. Nämndens utredning visar att en central medborgarbudget kan bidra positivt till att stärka delaktigheten och tilliten i Göteborgs Stad. I utredningen har nämnden tagit fasta på de lärdomar som finns såväl internationellt, nationellt och lokalt kring hur en process för medborgarbudget utformas.

Medborgarbudget syftar till att stärka demokratin och öka delaktigheten i samhället. Rätt utförd bidrar den till stärkt medborgerligt engagemang och tillit samt till ett systematiskt sätt att arbeta med lokal- och digital demokrati. Stadsledningskontoret bedömer att nämndens utredning visar hur central medborgarbudget kan utformas och inrättas samt omhändertar stadens föreutsättningar och befintlig forskning. Konsekvenserna av ett beslut om central medborgarbudget bör omhändertas i samband med stadens ordinarie budgetprocess.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och Utredning

Stadsdirektör

Utveckling av lokal- och digital demokrati, fullmäktiges roll i demokratiarbetet och en gemensam geografisk indelning inom Göteborgs Stad

§ 8, 1373/19

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag:

1. Inriktningen på det fortsatta arbetet gällande utveckling av lokal och digital demokrati, fullmäktiges roll i demokratiarbetet samt en gemensam geografisk indelning för samverkan fastställs i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att återkomma med förslag på justering av stadens övriga nämnders reglementen för att tydliggöra ansvaret för råd och dialoger inom sitt ansvarsområde.
3. Ansvaret för lokala råd och dialoger utan tydlig koppling till brukargrupp eller ansvarsområde överförs till nämnden för konsument- och medborgarservice.
4. Nämnden för konsument- och medborgarservice får i uppdrag att fortsätta att utveckla stadens digitala demokratiarbete samt utveckla Göteborgsförslaget. Det lokala och digitala demokratiarbetet ska ske i samverkan med en eller flera socialnämnder. Nämnden ska utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas.
5. Nämnden för konsument- och medborgarservice får i uppdrag att utreda hur medborgarpaneler kan användas för att föra dialog i för staden viktiga frågor tillsammans med Min Stad.
6. Nämnden för konsument- och medborgarservice ges ett löpande proaktivt demokratiuppdrag där kartläggning och återrapportering gällande demokrati och inflytande.
7. Ansvaret för medborgarkontoren överförs till nämnden för konsument- och medborgarservice samverkan ska ske lokalt med en eller flera socialnämnder.
8. Nämnden för konsument- och medborgarservice får i uppdrag att utreda och inrätta lokala nav för lokalt inflytande, dialoger, rådslag och kommunikation.
9. Stadens samtliga facknämnder uppmanas att ha öppna nämndsammanträden för att underlätta dialog med medborgarna om de beslut som ska fattas.
10. Ansvaret för att förrätta val till ungdomsfullmäktige överförs till Grundskolenämnden.
11. Lokala ungdomsråd överförs till en eller fyra socialnämnder.

Handling

2020 nr 27.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen
Nämnden för konsument- och medborgarservice
Grundskolenämnden
Samtliga facknämnder

Dag för justering

2020-03-02

Vid protokollet

Sekreterare

Lina Isaksson

Ordförande

Anneli Rhedin

Justerande

Pär Gustafsson

Justerande

Håkan Eriksson

Central medborgarbudget i Göteborgs Stad

§ 70, diarienummer N043-0063/20

Beslut

1. Nämnden för konsument- och medborgarservice översänder förvaltningens tjänsteutlåtande med bilagor som sitt eget svar till kommunfullmäktige, på uppdraget att utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas.
2. Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige avsätter medel för central medborgarbudget under perioden 2023–2030.
3. Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige uppdrar till nämnden för konsument- och medborgarservice att samordna den centrala medborgarbudgetsprocessen och utökar nämndens ram med sammanlagt 5,3 miljoner kronor från och med 2022 för hantering av uppdraget. I summan ingår 2 miljoner kronor för digital infrastruktur som redan tagits med i nämndens verksamhetsnominering 2022–2024.
4. Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige ger i uppdrag till nämnden för konsument- och medborgarservice att ta fram ett styrande dokument med riktlinjer för central medborgarbudget.

Ulf Johansson (S) och Elsa (S) avstår från att delta i beslutet enligt yttrande, se bilaga 3.

Rolands Saniks (SD) avstår från att delta i beslutet.

Handlingar

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2021-08-18 med bilagan ” Rapport – Utredning om hur Göteborgs stad kan utforma och inrätta en central medborgarbudget”.

Yrkande 2021-08-25 från (D) om central medborgarbudget i Göteborgs Stad

Karin Alfredsson (D) och Thomas Lingefjärd (D) yrkar att beslutssats nummer tre ändras, se bilaga 2. I övrigt bifaller de förvaltningens förslag till beslut enligt tjänsteutlåtandet.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2021-08-25

Propositionsordning

Ordförande ställer förslagen från förvaltningen och (D) mot varandra och kommer fram till att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag.

Protokollsanteckning 2021-08-25 från (S) om att införa en central medborgarbudget

Ulf Johansson (S), Elsa Alm (S) och Tea Pettersson (S) lämnar ett yttrande, se bilaga 3.

Ulf Johansson (S) och Elsa Alm (S) avstår enligt yttrandet från att delta i beslutet om en central medborgarbudget. Motiv för detta ställningstagande är att vi socialdemokrater redan sagt nej till motionen i samma ärende. För tydlighetens skull sänder vi in samma yttrande som tidigare, se bilaga 3.

Protokollsanteckning 2021-08-24 från (SD) om central medborgarbudget

Rasmus Ragnarsson (SD) och Rolands Saniks (SD) lämnar ett yttrande, se bilaga 4.

Reservation

Karin Alfredsson (D) och Thomas Lingefjärd (D) reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunfullmäktige

Dag för justering

2021-08-25

Vid protokollet

Sekreterare

Irene Gustafsson

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2021-08-25

Ordförande

Björn Jedvert (L)

Justerande

Jesper Berglund (V)

Yrkande angående Central medborgarbudget i Göteborgs Stad

Vi önskar att beslutssats nummer 3 ändras till nedanstående lydelse. För övrigt bifaller vi tjänsteutlåtandet

3. Kostnad för arbetet med samordning av den centrala medborgarbudgetprocessen, utöver vad som redan ingår i verksamhetsnomineringen, hanteras inom nämndens ram under år 2022.

Bakgrund

Det är viktigt att arbetet med medborgarbudgeten påbörjas, men kostnaden för 2022 bör kunna rymmas inom KOM:s befintliga ram, givet det överskott som nämnden redovisade för 2020.

För 2023 och framåt inarbetas kostnaden i nämndens verksamhetsnomineringar.

yttrande

Socialdemokraterna

2021-08-25

Ärende 5

Yttrande angående om att införa en central medborgarbudget

Socialdemokraterna avstår från att delta i beslutet om en central medborgarbudget.

Motiv för detta ställningstagande är att vi socialdemokrater redan sagt nej till motionen i samma ärende. För tydlighetens skull sänder vi in samma yttrande som tidigare.

Yttrande

Förslaget om central medborgarbudget är en god intention. Det är viktigt att medborgare i alla åldrar får möjlighet att göra sin röst hård och därmed ha möjligheten att påverka i frågor som berör dem. Detta bör framför allt komma till utlopp genom lyhörda politiker och partier. En central pott för medborgbudget riskerar att användas främst av resursstarka grupper som redan idag har möjlighet att få sin röst hörd. Det är lämpligare att kommunens begränsade resurser användas till att stärka befintlig verksamhet såsom jämlik välfärd för medborgarna och stöttning av civilsamhällets föreningar.

För Socialdemokraterna i Nämnden för konsument och medborgarservice.

//Ulf Johansson, Elsa Alm och Tea Pettersson

Yttrande

2021-08-24

Avser Handling 5. Central medborgarbudget

Yttrande

I Göteborg finns en väl fungerande funktion där våra medborgare kan lämna egna förslag och även rösta för andras – Göteborgsförslaget. Göteborgsförslaget fungerar alldeles utmärkt och många av förslagen engagerar både göteborgare och politiker. Göteborgsförslaget används idag både för lokala idéer/förslag som samt till förslag som berör hela Göteborg därmed central medborgarbudget är inte nödvändig idag utan resurser kan läggas på andra områden/förslag.

Detta är något Sverigedemokraterna har påtalat tidigare, därmed inte stödjer förslaget om Central medborgarbudget

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-08-18

Diarienummer N042-0063/20

Handläggare

Victoria Trygg

Telefon: 031-366 79 64

E-post: victoria.trygg@kom.goteborg.se

Central medborgarbudget i Göteborgs Stad

Förslag till beslut

1. Nämnden för konsument- och medborgarservice översänder förvaltningens tjänsteutlåtande med bilagor som sitt eget svar till kommunfullmäktige, på uppdraget att utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas.
2. Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige avsätter medel för central medborgarbudget under perioden 2023–2030.
3. Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige uppdrar till nämnden för konsument- och medborgarservice att samordna den centrala medborgarbudgetsprocessen och utökar nämndens ram med sammanlagt 5,3 miljoner kronor från och med 2022 för hantering av uppdraget. I summan ingår 2 miljoner kronor för digital infrastruktur som redan tagits med i nämndens verksamhetsnominering 2022–2024.
4. Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige ger i uppdrag till nämnden för konsument- och medborgarservice att ta fram ett styrande dokument med riktlinjer för central medborgarbudget.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i uppdrag till nämnden för konsument- och medborgarservice att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas (2020-02-20 § 8, 1373/19).

Medborgarbudget är ett processorienterat arbetssätt som genomförs i flera olika förutbestämda steg. Syftet är att involvera medborgarna i prioriteringen av kommunala resurser som påverkar deras dagliga liv. Det handlar om att införliva medborgarbudget som system i kommunens årliga budget. Forskning visar tydligt att arbetssättet medborgarbudget, förstärker kopplingen mellan dialogarbetets faktiska resultat och det representativa politiska systemet.

Ett politiskt beslut om central medborgarbudget bör hålla över tid och medborgarbudgeten ska vara ett återkommande strategiskt och operativt arbetssätt för delaktighet, inflytande och demokrati. Genomförandet av en central medborgarbudgetprocess är ett systematiskt sätt att arbeta med lokal- och digital demokrati som viktiga arenor för lärande och dialog mellan medborgare, förtroendevalda och förvaltning kring medborgarbudget. Forskning påvisar samband mellan en hög grad av delaktighet i samhället och ökad social tillit och trygghet. En central medborgarbudget med brett deltagande över staden kan bidra till ökad social tillit och kan ses som en trygghetsfrämjande åtgärd.

Förvaltningen föreslår att kommunfullmäktige fattar beslut om en central medborgarbudget och uppdrar åt nämnden för konsument- och medborgarservice att förvalta och samordna processen. Detta bör innefatta beslut om att:

- Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige avsätter medel för central medborgarbudget under perioden 2023–2030. För att uppnå de goda och långsiktiga effekter som forskningen visar, krävs att beslutet om central medborgarbudget avser en längre tidsperiod.
- Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige uppdrar till nämnden för konsument- och medborgarservice att samordna den centrala medborgarbudgetsprocessen och utökar nämndens ram med sammanlagt 5,3 miljoner kronor från och med 2022 för hantering av uppdraget. I summan ingår 2 miljoner kronor för digital infrastruktur som redan tagits med i nämndens verksamhetsnominering 2022–2024.
- Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige ger i uppdrag till nämnden för konsument- och medborgarservice att ta fram ett styrande dokument med riktlinjer för central medborgarbudget.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Medborgarbudget är en arbetsmodell som kräver att ekonomiska resurser avsätts i den kommunala budgeten. Hur mycket pengar och vilken del av budgeten som berörs beror bland annat på vilken inriktning eller vilket tema samt vilka kriterier som politikerna bestämmer att en medborgarbudget ska ha. Ett tema med sociala aktiviteter kräver mindre pengar än ett tema som omfattar fysiska investeringar. En annan viktig del är att bestämma vilka kriterier som ska gälla för den aktuella medborgarbudgeten. I kriterierna ska det framgå hur prioriteringar ska ske, vilka som får rösta och vilka villkor som ska uppfyllas för att förslag ska kunna röstas på. Det är politikerna som fattar beslut om kriterierna och dessa är en viktig grund för processen då de styr vad pengarna ska användas till. Kriterierna kan ändras och utvecklas varje år.

Sveriges kommuner och regioner rekommenderar att summan som avsätts för en medborgarbudget behöver vara flexibel utifrån tema och målgrupp samt att beslutsfattarna avsätter en viss procentsats av den kommunala budgeten¹. I internationella sammanhang, så börjar praxis bli, att avsätta 100 kronor per medborgare för respektive medborgarbudget. Detta rekommenderas även inom internationell forskning². Förvaltningen förespråkar att summan för medborgarbudget, de första åren är flexibel utifrån tema och målgrupp och att börja i mindre skala, avvakta med fysiska investeringar och istället ha fokus på sociala aktiviteter, men att medborgarbudgeten som genomförs det sjätte året har en summa som motsvarar 100 kronor per medborgare. Göteborgs Stad kan på så sätt även jämföras med andra större städens medborgarbudgetar.

Förutom medel till medborgarbudgeten tillkommer personalkostnader samt kostnader för digitalt systemstöd. Kostnaden för systemstöd genom digital plattform, 2 miljoner kronor, finns beskriven i nämndens verksamhetsnominering 2022-2024. Nämnden har ansvar för att upprätta en infrastruktur för lokal och digital demokrati som övriga nämnder ska nyttja. Systemstödet är en del i det uppdraget samtidigt som det även är en förutsättning vid en central medborgarbudget.

Förvaltningen bedömer att det kommer att krävs resurser motsvarande en heltidstjänst som är huvudansvarig för processen samt en heltidstjänst för ett mobiliserande- och samskapande arbete med medborgare, föreningar och nätverk. Det behöves också en kommunikatörstjänst på 75 procent för intern- och extern kommunikation samt uppdatering av innehållet på den digitala plattformen. Dessutom krävs cirka tio personer som under två till tre veckor bedömer och kostnadsberäknar de förslag som kommer in under förslagsfasen. Det är svårt att beräkna exakta kostnader eftersom ingen större kommun i Sverige tidigare har genomfört en central medborgarbudget och därför gör förvaltningen en uppskattning som eventuellt kan komma att justeras i efterhand. Ett stort antal nämnder och styrelser inom staden kommer att bli ansvariga i arbetet med central medborgarbudget och flera nämndledamöter blir delaktiga i processen, till exempel via dialoger med medborgare. Flera förvaltningar och bolag kommer att involveras i arbetet.

Personalresurser behöver avsättas under olika delar av processen och en ansvarig kontaktperson på respektive berörd förvaltning och bolag kommer att behövas. Vissa nämnder, förvaltningar och bolag kommer att vara mer involverade under förslags- och röstningsfasen och andra under genomförandefasen. Socialnämnderna och socialförvaltningarna för Nordost, Hisingen, Centrum och Sydväst kommer ha ett ansvar under nästan hela processen och kommer troligtvis behöva avsätta en tjänst på 75–100 procent. Detta gäller även för nämnden och förvaltningen för funktionsstöd och för äldre samt vård- och omsorgsnämnden och förvaltningen. De andra förvaltningarna och bolagen kommer troligtvis behöva avsätta 50–100 procent under vissa perioder av processen.

¹ Sveriges Kommuner och Landsting, 2019, Medborgarbudget, en världsomspännande modell för demokratiskt inflytande

² Assistant professor in Town Management at the University of Florence, Giovanni Allegretti, intervju, 210323

Arbetet med medborgarbudget blir ett sätt att tillsammans i Göteborgs Stad, skapa förutsättningar och utveckla arbetet med demokrati och delaktighet, som finns i alla nämnder och styrelsers reglementen.

Bedömning ur ekologisk dimension

I medborgarbudgeten kan förslag som berör olika delar ur den ekologiska dimensionen komma att vinna. Därför är det viktigt att nämnder och styrelser som är ansvariga för dessa områden är delaktiga i arbetet. När det gäller Agenda 2030 så bidrar arbetsprocessen med medborgarbudget till bland annat, målet för hållbara städer och samhällen.

Bedömning ur social dimension

Det är många länder runt om i världen som infört systemet med medborgarbudget och det finns mycket erfarenhet och forskning kopplat till denna process. Internationell forskning visar att ett långsiktigt arbete med medborgarbudget bidrar till att öka legitimiteten och tilliten för det demokratiska systemet, ökar engagemanget och att människor tar större ansvar i sitt närområde samt ett medborgaransvar - medborgare lär sig prioritera och kan sätta andra människors behov först. Förtroendevalda får ökade kunskaper om medborgarnas behov, prioriteringar samt förväntningar och medborgare får ökad kunskap om komplexiteten i många av de frågor som kommunen ansvarar för.

Forskning visar att ju fler gånger en kommun genomför medborgarbudget på samma plats, desto större blir engagemanget och delaktigheten över tid. Helsingfors har, som första större stad i Norden, genomfört medborgarbudget för alla invånare i staden och utför under 2021 sin andra medborgarbudget. I deras första medborgarbudget, så röstade 8,6 procent av invånarna, vilket är en hög andel. I många andra länder är det ofta runt 1–2 procent av invånarna, som röstar i uppstarten av en medborgarbudgetprocess.

Ett arbete med central medborgarbudget stämmer väl överens med Agenda 2030 och Göteborgs Stads program för en jämlik stad. När det gäller Agenda 2030 så bidrar arbetsprocessen med medborgarbudget bland annat till målet för minskad ojämlikhet, målet för hållbara städer och samhällen samt målet för fredliga och inkluderande samhällen. I Göteborgs Stads program för en jämlik stad finns fyra målområden och arbetet med medborgarbudget bidrar till tre av dessa målområden; Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor, Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer samt Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit.

Barnperspektivet är viktigt att beakta i arbetsprocessen med medborgarbudget. Detta framkommer i Göteborgs Stads principer för medborgardialog som anger barn och ungas rätt att komma till tals. Barnkonventionen, som nu är lag i Sverige, har principer om barns rätt att bli hörda, få inflytande över sitt liv, uttrycka sin mening och få den respekterad. Arbetssättet medborgarbudget innebär bland annat att barn får lära sig om demokrati och utvecklas som aktörer i ett demokratiskt system. Processen med medborgarbudget involverar barn och barns rättigheter genom att barn och unga får möjlighet att lämna förslag samt att rösta på inkomna förslag.

Personer med funktionsnedsättning har rätt att vara delaktiga och utöva inflytande i det politiska och offentliga livet på lika villkor som andra och därför är Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning och dess 10 rättighetsområden viktiga att beakta i processen kring medborgarbudget. Vissa rättighetsområden kommer att beaktas särskilt:

- Rätten till ett självständigt liv. Personer med funktionsnedsättning har rätt att leva självständigt och delta i samhället på lika villkor som andra.
- Rätten till information och kommunikation. Personer med funktionsnedsättning har rätt att söka och ta emot information samt kommunicera på lika villkor som andra genom alla former av självvalda kommunikationssätt.
- Rätten till demokratisk delaktighet. Personer med funktionsnedsättning har rätt att vara delaktiga och utöva inflytande i det politiska och offentliga livet på lika villkor som andra.

För att arbetet med medborgarbudget ska kunna bidra till en ökad jämlikhet är det viktigt att processerna utgår ifrån ett normmedvetet förhållningssätt för att inkludera grupper som staden har svårare att nå. I detta inkluderingsarbete, behövs hänsyn tas även till digital inkludering. För att så många medborgare som möjligt ska kunna lämna förslag och rösta kommer det krävas ett uppsökande arbete, där även digitala redskap finns med, så att personer kan få hjälp att komma med förslag och rösta på plats. En strategi för att involvera och skapa delaktighet för grupper som staden har svårt att nå, är att dela upp medborgarbudgeten i en lokal del och en central del. Erfarenheter från andra länder visar att det oftast finns ett stort intresse för sitt närområde och att medborgare har många idéer och förslag kring vad som kan förbättras i närmiljön. En del av medlen i medborgarbudgeten avsätts för att kunna genomföra förslag som har röstats fram lokalt och den andra delen i budgeten avsätts för att kunna genomföra förslag som berör hela Göteborg. Helsingfors har använt denna strategi i sin första medborgarbudget med positivt resultat och har samma uppdelning i sin andra medborgarbudget.

Samverkan

Information har lämnats till de fackliga organisationerna vid förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 18 augusti 2021.

Bilaga

1. Rapport – Utredning om hur Göteborgs stad kan utforma och inrätta en central medborgarbudget

Ärendet

Konsument- och medborgarservice har genomfört en utredning på uppdrag från kommunfullmäktige om hur en central medborgarbudget kan utformas och inrättas i Göteborgs Stad. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner utredningen och skickar utredningen samt föreliggande tjänsteutlåtande med utarbetade förslag som eget yttrande till kommunfullmäktige.

Beskrivning av ärendet

Den 20 februari 2020 fattade kommunfullmäktige beslut (2020-02-20 § 8, 1373/19) om att nämnden för konsument- och medborgarservice ska utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas. Utredningen ger tre förslag på hur en central medborgarbudget kan se ut och föreliggande tjänsteutlåtande visar på hur förslag nummer ett skulle kunna inrättas. Förslag ett i utredningen säger att kommunfullmäktige beslutar om central medborgarbudget och sätter budgetramar samt uppdrar åt nämnden för konsument- och medborgarservice att förvalta budgeten och samordna processen.

Kommunfullmäktige beslutar om budget, kriterier och tema för medborgarbudgetarna. Förslag ett i utredningen förespråkar även att dela upp medborgarbudgeten i två delar: närområdes- och stadenövergripande nivå. Uppdelning skapar lokal förankring och engagemang i närområdet, men också möjlighet att vara med och bidra till stadens utveckling i stort. Förvaltningen föreslår därför att delar av budgeten avsätts till insatser kopplat till de fyra stadsområdena och socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst. Andra delen föreslås avsättas till insatser på Göteborgsnivå. Helsingfors har använt denna fördelningsmodell i sin medborgarbudget och 20 procent av medlen avsattes för stadenövergripande nivå. Några av de förslag som kom från invånare i Helsingfors på stadenövergripande nivå var, regelbunden motionsverksamhet för äldre och andra invånare med ledare och som genomförs i närområdet samt förbättra och säkerställa att sopsortering blir en vardaglig rutin i skolan.

I Göteborgs Stad har det under en längre period genomförts ett flertal medborgarbudgetar i olika stadsdelar och ibland även i samarbete med planerade förvaltning eller civilsamhället. Utifrån detta arbete finns det viktiga erfarenheter att ta tillvara i en central medborgarbudget. Dock innebär en central medborgarbudget en högre komplexitetsnivå som involverar fler nämnder och bolagsstyrelser.

Central medborgarbudget och proaktivt demokratiarbete

Införandet av en central medborgarbudget ska ses som en process där Göteborgs Stad successivt bygger en arbetsmodell för demokrati och delaktighet. Forskning visar tydligt att medborgarbudget förstärker kopplingen mellan medborgardialogers faktiska resultat och det representativa politiska systemet. Ofta förklaras medborgarbudget som ett sätt att demokratisera demokratin. Medborgarbudgeten införlivas i kommunens årliga budgetarbete i syfte att medskapa samhällsutveckling tillsammans med medborgare. Detta innebär i sin tur möjlighet till olika nivåer av delaktighet och inflytande.

Medborgarbudgetprocessen bidrar till en systematisk infrastruktur för samverkan mellan politik, medborgare och förvaltning. Olika lokala plattformar för delaktighet kommer att behöva identifieras och utvecklas i samverkan med socialnämnder. Uppsökande- och mobiliserande arbete blir också viktigt för att skapa lokal förankring och engagemang. Arbetet kan även ge betydande effekter på uppdrag kring lokal- och digital demokrati. Lokala nav och mötesplatser är av grundläggande betydelse för att skapa lokal förankring och engagemang. Det kan exempelvis handla om att vara en plattform för workshops eller erbjuda vägledning i hur man gör, för att rösta på olika medborgarbudgetförslag digitalt. Genom en central medborgarbudget kan samverkan aktualiseras på ett konkret sätt mellan olika slags mötesplatser runt om i staden.

Nämnden för konsument- och medborgarservice har bland annat ansvar för att upprätthålla en infrastruktur för digital demokrati som övriga nämnder ska nyttja. Syftet är att stärka den lokala demokratin och utveckla stadens digitala demokratiarbete. En del i detta uppdrag är att inrätta en digital plattform. En central medborgarbudgetprocess bidrar till att utveckla, testa och utvärdera denna digitala plattform eftersom invånarna kommer lämna förslag och rösta via plattformen. Plattformen ger också transparens och möjlighet för medborgare och politiker att följa medborgarbudgetprocessen.

Genom en central medborgarbudgetprocess sker ett konkret arbete för demokrati och inflytande i enlighet med stadens nya reglementen.

Urklipp från konsument- och medborgarservices reglemente respektive den gemensamma lydelsen i samtliga nämnders reglemente:

Konsument- och medborgarservice reglemente	Stadens reglementen
Nämnden ansvarar för att skapa förutsättningar för invånarnas demokratiska delaktighet och inflytande i samskapande med nämnder/styrelser och andra aktörer.	Nämnden ska aktivt arbeta med och skapa förutsättningar för demokratisk delaktighet och inflytande i nämndens verksamhet för kommunens invånare och andra grupper som berörs av verksamheten.
Nämnden ansvarar för att upprätthålla en väl utbyggd infrastruktur av lokala nav för att stärka den lokala demokratin.	Nämnden ska nyttja stadens infrastruktur för detta.

Kontinuitet och förhållningssätt för att nå önskade effekter

Internationell forskning visar entydigt på vikten av att det finns en kontinuitet i medborgarbudgeten över ett antal år. Medborgarbudget beskrivs ofta som en långsiktig satsning på social hållbarhet med tydliga effekter på avgörande faktorer såsom tillit till myndigheter och mellan människor, ökat inflytande och delaktighet samt trygghet. Enligt tidigare års SOM-undersökningar i Göteborg beskrivs staden ha utmaningar i detta. En central medborgarbudget kan därför betraktas som ett sätt att konkret arbeta med de problemområden som SOM-institutet pekat ut.

En huvudsaklig framgångsfaktor är att skapa förutsättningar för alla medborgare att delta. Det kräver ett uppsökande, mobiliserande och kompensatoriskt arbete över staden. Genom samverkan mellan olika förvaltningar och bolag kan kunskapen om hur olika grupper vill och kan delta ökas. Särskilda insatser bör göras för att nå de grupper av medborgare som staden vanligen inte brukar nå.

Trygghet, tillit och delaktighet

Forskningen konstaterar starka samband mellan ökad social tillit och trygghet. Social tillit till myndigheter och mellan människor lyfts ofta fram som grundstenar för ett socialt hållbart samhälle. En så kallad positiv säkerhet främjas genom att få tillgång till viktiga arenor och förutsättningar att vara faktiskt delaktig i att utveckla samhället. Det handlar om att i större utsträckning kombinera åtgärder som ska ge skydd mot någonting, med åtgärder som tillgodoser människors behov av tillgång och rätt till någonting. En central medborgarbudget för brett deltagande över staden kan därför bidra till ökad social tillit och ses som en trygghetsfrämjande åtgärd. Mötesplatser och nav blir viktiga arenor för lärande och dialog mellan medborgare, förtroendevalda och förvaltning kring medborgarbudgeten.

Forskningen visar också att många av de nya samhällsutmaningar som präglar nutiden kännetecknas av sin stora komplexitet. Ofta saknas givna samband mellan orsak och verkan och därav finns inga givna lösningar. Utmaningar tenderar också att variera beroende på kontext. Det är därför av stort värde att berörda medborgare är med i att såväl identifiera som medskapa och följa upp åtgärdsförslag.

Arbete för att öka den sociala tilliten har påvisats öka samhällets förmåga att hantera komplexa samhällsproblem. En låg gemensam förmåga hos offentlig sektor och civilsamhälle att hantera komplexa samhällsfrågor ökar däremot social oro, skadegörelse och kriminalitet. Genom att arbeta med medborgarbudget ökar förståelse för den offentliga sektorns arbete och medborgares lokala behov. Medborgarbudget ger en tydlig struktur och transparens i att följa varandras behov, intressen och utvecklingsmöjligheter.

Ett löpande arbete – sammanhållen stad

Att införa central medborgarbudget som en systematisk arbetsmodell som är hållbar över tid innebär att Göteborgs Stad behöver hantera den centrala medborgarbudgeten i kommunens ordinarie budgetprocess samt skapa långsiktiga samverkansstrukturer mellan nämnder, medborgare och förvaltningar.

På samma sätt som temat på medborgarbudgeten avgör hur stor budget som behövs, avgör även temat vilka nämnder och styrelser som behöver samverka för att hantera och implementera medborgarbudgetens förslag. En central medborgarbudgetprocess bidrar till att skapa engagemang från och mellan politiker och medborgare samt ett lärande för tjänstepersoner. Det handlar om en organisering som delvis innebär nya roller och funktioner.

Successiv implementering av central medborgarbudget i Göteborgs Stad

Vanligen avgränsas medborgarbudgetens användningsområde till en viss summa i kommunfullmäktiges budget vars ändamål redan är beslutat. Internationella exempel visar dock att medborgarbudgetar som begränsas till enskilda aktiviteter inte ger rum att fördjupa demokratin på ett medskapande sätt.

Nyckeln är att istället göra delar av budgetbesluten möjliga att medskapa och att införliva medborgarbudgeten i kommunens ordinarie och årliga budgetarbete. En central medborgarbudget ska hanteras tillsammans med stadens övriga budget genom att nämnden för konsument- och medborgarservice lämnar underlag för medborgarbudget i verksamhetsnomineringen som en del av stadens budgetunderlag till kommunfullmäktiges budget. Nämnden för konsument- och medborgarservice kan föreslå tema i verksamhetsnomineringen för den centrala medborgarbudgeten och stämma av inför nomineringen med nämnder och styrelser som kan bli involverade utifrån temat.

Kommunfullmäktige beslutar om medborgarbudgetens ramar genom att lägga in en summa i kommunfullmäktiges budget. På så sätt blir den centrala styrningen av medborgarbudget tydlig och transparent. Att Göteborgs Stad implementerar central medborgarbudget succesivt, påverkar hanteringen av hur kommunfullmäktiges budget kommer den utförande nämnden eller styrelsen tillhanda. De första medborgarbudgeterna med temat sociala aktiviteter, kan förslagsvis skötas på detta sätt:

Förslag:	Kommunfullmäktiges beslutande medel för central medborgarbudget, förs över till nämnden för konsument- och medborgarservice. De förvaltningar och bolag som ska utföra implementeringen av de vinnande förslagen i den centrala medborgarbudgeten internfakturerar konsument- och medborgarservice.
-----------------	---

De första tre medborgarbudgeterna ska ses som en läroprocess, för hur Göteborgs Stad ska arbeta med budgetstruktur och samverkan mellan olika nämnder och styrelser, i de olika faserna i en medborgarbudget samt med genomförandet av de vinnande förslagen.

Vid den fjärde medborgarbudgeten ska intern kunskap och struktur kommit på plats för att kunna ha en central medborgarbudget som även innefattar fysiska investeringar. Dessa större investeringsprojekt är svåra att göra inom ett budgetår samt att nämnden för konsument- och medborgarservice inte har investeringsbudget att använda. Det kommer krävs en dialog mellan olika nämnder för hur denna hantering ska genomföras.

Behov av riktlinjer för central medborgarbudget i Göteborgs Stad

För att kunna skapa långsiktiga samverkanstrukturer mellan nämnder, styrelser och medborgare behöver Göteborgs Stad ta fram riktlinjer för hur arbetet med central medborgarbudget ska utföras.

Konsument- och medborgarservice ansvarar för samordning, marknadsföring och kommunikation under hela arbetet med en central medborgarbudget. Konsument- och medborgarservice bör också leda arbetet med att ta fram av kriterier, bedömning och kostnadsberäkning av de inkomna förslagen.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning, utifrån beskrivningar som redovisas i ovanstående text, är att nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige fattar beslut om en central medborgarbudget och uppdrar åt nämnden för konsument- och medborgarservice att förvalta och samordna processen. Detta bör innefatta beslut om att:

- Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige avsätter medel för central medborgarbudget under perioden 2023–2030. För att uppnå de goda och långsiktiga effekter som forskningen visar, krävs att beslutet om central medborgarbudget avser en längre tidsperiod.
- Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige uppdrar till nämnden för konsument- och medborgarservice att samordna den centrala medborgarbudgetsprocessen och utökar nämndens ram med sammanlagt 5,3 miljoner kronor från och med 2022 för hantering av uppdraget. I summan ingår 2 miljoner kronor för digital infrastruktur som redan tagits med i nämndens verksamhetsnominering 2022–2024.
- Nämnden för konsument- och medborgarservice föreslår att kommunfullmäktige ger i uppdrag till nämnden för konsument- och medborgarservice att ta fram ett styrande dokument med riktlinjer för central medborgarbudget.

Förslag till successiv implementering av central medborgarbudget

Förvaltningen föreslår att en central medborgarbudget införs, där graden av komplexitet ökas successivt, för varje genomförd medborgarbudgettrunda. Förvaltningen föreslår en ungefärlig storlek för att synliggöra den successiva upptrappningen. Summan för medborgarbudget år 6, utgår från 100 kr per medborgare. Se tabell nedan.

Medborgar-budget (MB)	Tema	Summa från kommunfullmäktiges budget	Delaktighet	Komplexitet
MB 1	Sociala aktiviteter	Via KoMs verksamhetsnominering 2–4 miljoner kronor	Tidig involvering av politiker, fokus intern förankring i staden, färre nämnder inblandade	Lägre
MB 2	Sociala aktiviteter	Via KoMs verksamhetsnominering: 4–6 miljoner kronor	Tidig involvering och delaktighet mellan medborgare och politiker	Lägre
MB 3	Sociala aktiviteter	Via KoMs verksamhetsnominering: 7–10 miljoner kronor	Tidig involvering och delaktighet mellan medborgare och politiker	Lägre
Utvärdering				
MB 4	Sociala aktiviteter + mindre fysiska investeringar såsom hundrastgårdar, utomhusgym, lekplatser.	Via KoMs verksamhetsnominering: 25–30 miljoner kronor	Hög grad av delaktighet och många samverkansaktörer. Samskapande mellan medborgare och politiker	Högre

MB 5	Bredare tema. Innefattar sociala aktiviteter och större fysiska investeringar.	Via investeringsbudget samt via KoMs verksamhetsnominering: 35–40 miljoner kronor	Fortsatt fördjupning, fokus medskapande processer med medborgare	Hög
MB 6	Bredare tema. Innefattar sociala aktiviteter och större fysiska investeringar.	Via investeringsbudget samt via KoMs verksamhetsnominering: 55–60 miljoner kronor	Fortsatt fördjupning, fokus medskapande processer med medborgare	Hög

Förvaltningen förespråkar att den första, andra och tredje centrala medborgarbudgeten som Göteborgs Stad genomför ska ha ett mer avgränsat tema. Det innebär att det är färre nämnder och styrelser som aktivt behöver arbeta med medborgarbudgeten jämfört med ett öppet tema. Forskare påvisar att ett avgränsat tema kan ge konkreta och synliga resultat, vilket förkortar processen och möjliggör tydlig och snabb återkoppling till medborgarna. Detta kan vara viktigt vid införandet av central medborgarbudget för att underlätta förståelsen för medborgarbudget som styrprocess. I den fjärde och femte medborgarbudgeten kan ett bredare tema genomföras för att skala upp organiseringen kring samverkan och arbeta med fler nämnder och styrelser.

Lotta Sjöberg

Karim Zendegani

Förvaltningsdirektör

Verksamhetschef demokratienheten

Rapport

Utredning om hur Göteborgs stad kan utforma och inrätta en central medborgarbudget

2020-12-10

Katrin Ceesay

Utredare och rapportförfattare

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Metod och tillvägagångssätt.....	6
3	Inledning.....	6
3.1	Beskrivning av uppdrag.....	6
3.2	Om demokrati och jämlikhet.....	7
3.3	Demokratistärkande aktiviteter.....	7
3.4	Möjligheter till inflytande.....	8
3.4.1	Rekommendationer.....	8
4	Förutsättningar för medborgarbudget.....	9
4.1	Central medborgarbudget?	9
4.2	Motivet för att införa medborgarbudget.....	10
4.3	Frågor där medborgarna vill vara med och påverka	10
4.4	Politikernas roll i medborgarbudget.....	10
4.5	Vad behövs för att kunna inrätta en central medborgarbudget? 11	
5	Omvärldsanalys	11
5.1	Medborgare och medborgardialog	11
5.2	Vad är en medborgarbudget?	12
5.3	Medborgarbudgetens teman och inriktning.....	13
5.4	Medborgarbudgetens historia	14
5.5	Medborgarbudget i världen	15
5.5.1	Exemplet Sevilla	15
5.5.2	Organisering av medborgarbudget i Sevilla.....	15
5.5.3	Andra europeiska städer.....	16
5.5.4	Helsingfors.....	16
5.5.5	Paris.....	16
5.5.6	Trender	17
5.6	Medborgarbudget i Sverige.....	17
5.6.1	Medborgarbudgetens inramning	17
5.6.2	Finansiering av medborgarbudgetar	18
5.6.3	Lärdomar	19
6	Medborgarbudget i Göteborgs Stad.....	20
6.1	Styrande dokument.....	20
6.2	Flera former av dialog och inflytande	21

6.3	Västra Hisingen – kompensera för ojämlikhet.....	22
6.3.1	Medborgarbudgetens syfte och inramning.....	22
6.3.2	Olika förutsättningar.....	22
6.3.3	Lärdomar	22
6.4	Majorna-Linné	23
6.4.1	Medborgarbudgetens syfte och inramning.....	23
6.4.2	Kriterier för medborgarbudgeten.....	23
6.4.3	Användandet av en digital plattform.....	24
6.4.4	Arbetsgrupper under processen	24
6.4.5	Lärdomar – mer tid i varje fas	25
6.5	Östra Göteborg	26
6.5.1	Lärdomar – vem står för genomförandet?	26
6.6	Skolan mitt i Lundby – Din idé.....	27
6.6.1	Bakgrund	27
6.6.2	Medborgarbudgetens inramning	27
6.6.3	Syfte och mål	27
6.6.4	Budget och organisation	28
6.6.5	Kriterier	29
6.6.6	Röstningsförfarande.....	29
6.6.7	Lärdomar	30
7	Erfarenheter av medborgarbudget i Göteborgs Stad	31
7.1	En gemensam process	31
7.2	Långsiktighet.....	32
7.3	Förslagskriterier och samarbete med civilsamhälle	33
8	Slutsatser - Att tänka på vid införande av medborgarbudget	33
9	Förslag till styrform för medborgarbudget i staden.....	35
9.1	Tre förslag.....	37
9.1.1	Förslag 1: kommunfullmäktige beslutar om vilken typ av medborgarbudget staden ska ha	37
9.1.2	Förslag 2: konsument- och medborgarservice beslutar om medborgarbudget.....	38
9.1.3	Förslag 3: Förvaltningar beslutar om medborgarbudget..	38
9.2	Avslutande diskussion.....	39
10	Referenser	40

1 Sammanfattning

Konsument- och medborgarservice har fått i uppdrag av kommunfullmäktige att utreda hur en central medborgarbudget kan utformas och inrättas. Denna rapport är ett resultat av det uppdraget.

Metoden medborgarbudget är en demokratisk process för att involvera medborgarna i prioriteringen av kommunala resurser som påverkar deras dagliga liv. Det handlar oftast om delar av kommunens budget, exempelvis investeringsbudgeten.

En medborgarbudget kan utformas utifrån tre inriktningar:

- Tematiskt
- Platsbundet
- Utifrån målgrupp

Processen för en medborgarbudget kan variera. Men de flesta medborgarbudgetar följer en gemensam struktur som gör att de kan räknas som just medborgarbudgetar. Processen kan delas in i dessa faser:

1. Förberedelser och förankring
2. Idégenerering
3. Bearbetning
4. Röstning
5. Beslutfattande
6. Genomförande
7. Utvärdering

Flera stadsdelsförvaltningar har genomfört medborgarbudgetar, bland annat Västra Hisingen, Majorna-Linné och Östra Göteborg. Därifrån finns följande lärdomar:

- Det sågs som en stor begränsning att staden inte gör en central medborgarbudget eftersom stadsdelsnämnderna inte ansvarar för alla verksamhetsområden och därför saknar mandat att genomföra en majoritet av medborgarnas förslag.
- Processer där man har ett verksamhetsöverskridande samarbete mellan skola, bostadsbolag, bibliotek och andra mötesplatser där medborgare dagligen befinner sig, lyfts fram som de mest effektiva för att nå ut med en medborgarbudget och för att skapa en kultur för deltagande.

Denna utredning har kommit fram till ett antal faktorer som behöver beaktas vid ett införande av medborgarbudget i Göteborgs Stad:

Långsiktighet. Ett politiskt beslut om medborgarbudget bör hålla över tid och medborgarbudgeten bör vara ett återkommande inslag i stadens strategiska och operativa arbete med delaktighet, inflytande och demokrati.

Genomförbarhet. Det som beslutas i medborgarbudgeten måste också genomföras och återkopplas till medborgarna.

Digitala verktyg. En digital medborgarplattform underlättar samverkan mellan nämnder och synliggör pågående medborgarbudgetar och stadens övriga demokrati- och dialogarbete.

Ökad kunskap. Såväl förtroendevalda som tjänstepersoner i staden behöver få en ökad kunskap om arbetssättet och metoden för medborgarbudget.

Kompensatoriskt arbete. I en medborgarbudget för hela staden behövs kompensatoriskt arbete för att öka möjligheterna till inflytande och deltagande för mindre resursstarka medborgare och för dem som vanligtvis inte deltar.

Resurser. Medborgarbudgetprocesser är arbetsintensiva. Därför behöver resurser tillsättas eller frigöras för arbetet med medborgarbudgeten.

Politikernas roll. Den politiska medverkan i medborgarbudgetar är viktig. Politikernas roll kan behöva bli tydligare.

Utredningen har resulterat i tre förslag för styrform av medborgarbudget i Göteborgs Stad.

Förslag 1

Kommunfullmäktige fattar beslut om vilken typ av medborgarbudget staden ska ha och uppdrar åt nämnden för konsument- och medborgarservice (KoM) att förvalta budgeten och samordna processen. I detta förslag kan kommunfullmäktige exempelvis besluta om att ha en stadenövergripande medborgarbudget och en medborgarbudget som utförs lokalt i de fyra geografiska områdena i staden.

Förslag 2

Konsument- och medborgarservice fattar beslut om medborgarbudget. I denna modell fattar nämnden för KoM beslut om vilken typ av medborgarbudget som ska genomföras och bestämmer själva eller i samverkan med andra förvaltningar kriterierna för medborgarbudgeten. KoM äger eller förvaltar den centrala budgeten.

Förslag 3

Förvaltningar fattar beslut om medborgarbudget. Denna modell börjar med ett politiskt beslutet i de nämnder som önskar genomföra medborgarbudget. Förvaltningar äskar pengar ur den centrala budgeten som KoM äger eller förvaltar och förvaltningarna står själva för genomförandet av medborgarbudgeten.

Vad som till sist är en framgångsrik medborgarbudget för Göteborgs Stad avgörs av vilket syfte och mål som staden har för sin medborgarbudget. Som en del av inrättandet av en central medborgarbudget behöver det föras en politisk diskussion om varför medborgarbudget ska genomföras i Göteborgs Stad och vilka de långsiktiga och kortsiktiga målen för medborgarbudget är.

2 Metod och tillvägagångssätt

- Inläsning av utredningar, utvärderingar, rapporter, planer och program relevanta för utredningen.
- Intervjuer med tjänstepersoner som arbetat med medborgarbudget och demokratifrågor i Göteborgs stad.
- Kunskapsstöd från Anders Nordh på Sveriges kommuner och regioner (SKR), från Digidem Lab (Digidem Lab erbjuder tjänster och utvecklar metoder och verktyg för framtidens deltagande demokrati) samt från Giovanni Allegretti, Senior Researcher vid Center for Social Studies vid universitetet i Coimbra, Portugal.
- Enkät svar från politiker som deltagit i medborgarbudgetar i Göteborgs Stad.

3 Inledning

Det finns ingen instruktionsbok som visar hur Göteborgs Stad kan inrätta en väl fungerande medborgarbudget. Däremot finns det en mängd val att göra och beslut att fatta som kan leda åt det hållet. Det börjar med en politisk vision eller idé som är hållbar över tid, i alla fall en viss tid. Det finns också ett system eller en metod för medborgarbudget som är beprövad både i Göteborg och utanför vår kommun och i andra länder. Denna metod behöver anpassas till stadens styrsystem och vilka behov det finns hos oss. Här är det bra att vara inlyssnande gentemot de som redan testat att arbeta med medborgarbudget som ett sätt att öka deltagandet och tilliten bland medborgarna och att bygga vidare på det som redan fungerat bra. Om staden/politiken vill finns också möjligheten att sätta Göteborg på kartan som den första stora staden i Sverige att genomföra en central medborgarbudget.

3.1 Beskrivning av uppdrag

I beslut i kommunfullmäktige från 20 februari 2020 står att: ”Nämnden för konsument- och medborgarservice får i uppdrag att fortsätta att utveckla stadens digitala demokratiarbete samt utveckla Göteborgsförslaget. Det lokala och digitala demokratiarbetet ska ske i samverkan med en eller flera socialnämnder. Nämnden ska utreda hur en central medborgarbudget ska utformas och kunna inrättas (Utveckling av lokal- och digital demokrati, fullmäktiges roll i demokratiarbetet och en gemensam geografisk indelning inom Göteborgs Stad Handling 2020 nr 27).

Utifrån detta beslut om att utreda hur en central medborgarbudget ska kunna utformas och inrättas bör rapporten svara på vad som behövs för att det på ett ändamålsenligt sätt ska gå att genomföra en central medborgarbudget i Göteborgs Stad. Rapporten bör svara på vilka behov som en medborgarbudget kan täcka in och vad som behövs för att det ska fungera i praktiken.

Utredningen och ett eventuellt inrättande av en central medborgarbudget är en del av konsument- och medborgarservice (KoM) proaktiva demokratiuppdrag.

3.2 Om demokrati och jämlikhet

2016 års demokratiutredning konstaterar att även om demokratin står stark så är inte det politiska inflytandet jämnt fördelat. Klyftan mellan de som deltar och de som inte deltar har vidgats. De som är aktiva inom civilsamhällsorganisationer och politiska partier är främst välutbildade och socioekonomiskt resursstarka, medan det fram för allt är personer med låg utbildning och med lågavlönade jobb som lämnat partierna. Detta märks också när det kommer till förtroendet för demokratins institutioner och procedurer. Tilltron till demokratin och möjligheten att påverka politiska beslut är betydligt starkare bland resursstarka individer, det vill säga personer med hög utbildning och inkomst, än bland resurssvaga (Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5).

Jämlikhetens betydelse för demokratin, eller bristen på jämlikhet speglas i att de ”demokratiskt aktiva” och de ”demokratiskt passiva” sammanfaller med andra sociala och ekonomiska klyftor i samhället. De som inte deltar i demokratins processer har lägre utbildning, lägre inkomst och en betydligt svagare förankring på arbetsmarknaden. Undersökningar visar också att den demokratiskt passiva gruppen lider av ohälsa i större utsträckning än den demokratiskt aktiva gruppen (Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5).

Dessa skillnader kan beskrivas som ett utanförskap och ett innanförskap och/eller som ett resultat av vidgade klassklyftor. Slutsatsen för demokratipolitiken, menar man, måste därför vara att öka deltagandet och att verka för att inflytandet utövas mer jämlikt (Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5). Det går också att betrakta det på så vis att om det är bristen på ojämlikhet som orsakar det lägre politiska deltagandet på en samhällsnivå så bör det övergripande målet även för demokratipolitiken vara att öka jämlikheten i samhället. Författarna menar att en hållbar demokrati också förutsätter att de mänskliga rättigheterna respekteras och att den målsättningen måste efterföljas av åtgärder som syftar till att skapa ett jämlikt inflytande och ett ökat och breddat deltagande. Men att i grunden förändra maktförhållanden i samhället genom demokratireformer eller åtgärder för att främja deltagandet är svårt (Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5).

3.3 Demokratistärkande aktiviteter

Medborgarbudget beskrivs ofta som ett sätt att vitalisera och vidga demokratin till att även innefatta de som vanligtvis inte har inflytande eller påverkan över politiken. Frågor som handlar om vad demokrati är, vad som är viktigt i en demokrati och vad som bidrar till att upprätthålla demokratin och förnya och vitalisera den har koppling till vilka metoder vi använder för att göra just det. Att demokrati är ett verb, något vi gör istället för ett substantiv, har blivit ett allt vanligare sätt att betrakta vår demokrati. Låt fler forma framtiden fokuserade på det som brukar kallas för mellanvalsdemokrati, nämligen individers möjligheter att utöva inflytande på andra sätt än genom de allmänna valen.

Demokratiutredningen behandlade två former av politisk påverkan:

1. möjligheten att utöva inflytande som förtroendevald och

2. möjligheterna för enskilda medborgare att påverka politiska beslutsfattare mellan valen.

Sådana demokratistärkande aktiviteter av den sistnämnda typen kan vara olika former av formella påverkanskanaler som folkomröstningar, medborgarförslag, medborgardialoger och remissvar, eller genom informella påverkanskanaler, som demonstrationer, mediekampanjer, namninsamlingar och direkta kontakter med politiken (Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5), men också medborgarbudget.

3.4 Möjligheter till inflytande

SOM-undersökningen för 2019 om hur medborgarna uppfattar sina möjligheter till inflytande i Göteborg visar att det finns ett åldersglapp när det gäller nöjdhet med demokratin och upplevd möjlighet att påverka politiska beslut i Göteborg. Mest nöjda med demokratin i Göteborg är de i åldrarna 16–29 år följt av de i åldrarna 30–49 år. Minst nöjda är medborgare 50–64 år tätt följda av medborgare i åldrarna 65–85 år. Det skiljer över 20 procent i nöjdhet mellan åldersgrupperna. När det gäller Möjlighet att påverka politiska beslut i Göteborgs Stad så är 28 procent av de mellan 16–29 år nöjda eller mycket nöjda jämfört med 12 procent av de mellan 65–85 år (SOM-institutet, Hur uppfattar medborgarna sina möjligheter till inflytande i dagens Göteborg, 2019. SOM står för Samhälle Opinion och Medier.)

SOM-undersökningens resultat kan tolkas som att möjlighet till ett formellt deltagande genom röstning i allmänna val inte i så stor utsträckning kan förklara den upplevda graden av nöjdhet. En förklaring till åldersgapet i nöjdhet skulle kunna vara att unga medborgare i större grad rör sig och vistas på de arenor där påverkan sker idag. En sådan arena är till exempel sociala medier. En vanlig uppfattning är att gruppen unga under 18 år har svårare att påverka politiken då de inte har rösträtt med mera. SOM-undersökningen visar istället en lägre tilltro till demokratin och möjlighet att påverka politiken i Göteborg bland den äldre befolkningen. Något att ta med sig i arbetet med medborgarbudgetar.

3.4.1 Rekommendationer

Demokratiutredningens rekommendationer kopplat till demokratistärkande aktiviteter i mellanvalsperioder (Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5), har även bäring på frågan om att införa en central medborgarbudget och är som följer,

1. Att åtgärder bör vidtas med syfte att stärka den politiska jämlikheten, så att det politiska inflytandet ökar i de grupper som vanligtvis inte deltar, vid genomförandet av medborgardialoger
2. Att digital teknik bör användas i så stor utsträckning som möjligt.
3. Att resultaten av medborgardialogerna ska återkopplas till de som har deltagit och berörs

4. Att kommunerna bör ha en plats på sin webbsida där all information som är relevant för medborgarnas demokratiska delaktighet finns tillgänglig och samlad.

Demokratiutredningens rekommendationer ovan är alla åtgärder som tjänstepersoner som arbetat med medborgarbudget, medborgardialog och demokratifrågor i Göteborgs Stad, lyfter som centrala i arbetet med medborgarbudget. Till exempel efterfrågas en plats där medborgare kan ta del av allt vad Göteborgs Stad har att erbjuda i form av påverkansmöjligheter, delaktighet och inflytande, enligt devisen En väg in.

4 Förutsättningar för medborgarbudget

Erfarenheterna från de tjänstepersoner som arbetat med medborgardialog, medborgarbudget och demokratifrågor är betydelsefulla att bygga vidare på. De har erfarenhet av i vilka frågor som medborgarna faktiskt vill vara med och besluta om och om vissa grupper gynnas mer av medborgarbudget än andra. Hur ser tjänstepersonerna på politikernas roll och hur upplever de att arbeta med 'processen medborgarbudget'. Vad finns det för fördelar och nackdelar? Och vad behövs för att Göteborgs Stad ska kunna införa en central medborgarbudget?

Nedan följer en redovisning av dessa tjänstepersoners syn på vad som är viktigt att undersöka kopplat till införande av central medborgarbudget i Göteborgs Stad.

4.1 Central medborgarbudget?

Något som har betydelse för utredningen är att titta på vad en 'central' medborgarbudget kan innebära. Kan det vara ett framtagande av ett gemensamt system i staden för medborgarbudget, ett system som enskilda nämnder kan använda? Eller innebär det *centrala* att alla nämnder deltar samtidigt i en gemensam medborgarbudgetprocess? Handlar det om att alla göteborgare får vara med och besluta om vissa gemensamma ytor i centrala staden? Rör det sig om ett gemensamt finansieringssystem för medborgarbudget, där alla nämnder avsätter en viss summa till en gemensam budget? Är det systematiken, en gemensam metod eller att en central nämnd ansvarar för budgeten?

En tjänsteperson tolkar det som att en central medborgarbudget är lättare för medborgarna att förstå – eftersom alla frågor kan komma upp på bordet och ingå. Skulle det innebära att alla förvaltningar, även de som idag benämns som fackförvaltningar skulle ingå, som park- och naturförvaltningen, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret och lokalförvaltningen? En tjänsteperson pekar på att det i en central budget som rör ett stort geografiskt område, kanske hela Göteborg, kommer finnas starka röster som kan mobilisera, vilket kan leda till

brister i likvärdigheten och då behöver man veta hur man kompenserar för ojämlikheter.

4.2 Motivet för att införa medborgarbudget

Att arbeta systematiskt och lokalt med medborgarbudget kan leda till ökad delaktighet och inflytande från de som vanligtvis inte deltar i och påverkar politiken eller lokalsamhället. Detta är något som tjänstepersonerna lyfter fram. Medborgarbudget blir ett sätt att mobilisera och aktivera medborgarna runt det lokala.

Rätt utförd kan medborgarbudget leda till ökat förtroendet för politiken och de förtroendevalda. Medborgarna får medbeslutande i vissa frågor, vilket blir ett sätt för politikerna att lämna ifrån sig en del av makten. Men medborgarbudget kan också ses som ett sätt att pröva nya verktyg och metoder.

4.3 Frågor där medborgarna vill vara med och påverka

Medborgarbudget kan bli aktuellt i frågor som rör socialnämnderna. Men även de frågorna, som exempelvis trygghetsfrågor, blir ofta fysiska frågor vilka park- och naturförvaltningen eller trafikkontoret har rådighet över. Enligt forskningen vill medborgare vara med och ha inflytande över de frågor som är närmast människor i lokalsamhället, men även stora framtidsfrågor, som till exempel Västlänken i Göteborg. I lokalsamhället kan det röra sig om upprustning av lekplatser, få till en hundrastgård, göra gator säkrare, sätta upp bänkar och andra fysiska frågor. Men det kan också vara platser där människor kan mötas, som kulturhus och mötesplatser. Sammanfattningsvis handlar det ofta om sådant som ska hålla länge och som ger löpande utgifter och kräver framtida underhåll.

4.4 Politikernas roll i medborgarbudget

Politikernas aktiva roll i genomförandet av medborgarbudgetar är något som lyfts fram av tjänstepersonerna men också av forskning om demokrati och deltagande (Se ex. Demokratiutredningen, Låt fler forma framtiden SOU 2016:5, eller SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019)

Medborgardialog och medborgarbudget är politikernas forum och politikernas verktyg för samtal och dialog med medborgarna i mellanvalsperioderna. Med de utgångspunkterna bör politikerna kliva fram och ta ansvar i genomförandet av medborgarbudgetar. Det blir politikernas roll att ta ansvar för det övergripande syftet samt kriterier och riktlinjer för medborgarbudgeten som ska genomföras. Kanske ännu viktigare blir att sätta in medborgarbudgeten i ett större sammanhang, en berättelse om vilken stad Göteborg är och vill vara.

Det uttrycks av intervjuade tjänstepersoner en önskan om att politikerna ska vara ansiktena utåt i processen gentemot medborgarna och att de bör ha en

symboliskt viktig roll i marknadsföringen av och genomförandet av medborgarbudgetar. Politikerna bär även ansvaret för att medborgarbudget finns på agendan i stadens nämnder, och att förutsättningarna finns för att metoden ska kunna användas på ett systematiskt och återkommande vis i staden.

4.5 Vad behövs för att kunna inrätta en central medborgarbudget?

Enligt tjänstepersonerna bör Göteborgs Stad använda sig av en gemensam digital plattform eller verktyg för medborgarbudget. Under arbetet med ett införande av central medborgarbudget bör det undersökas i vilka frågor medborgarna vill kunna vara med och påverka. Stadens råd, medborgarpaneler och civilsamhället bör också involveras. Vad finns det för förhoppningar på medborgarbudget från deras sida?

Något som lyfts som helt centralt är att en modell för gemensam finansiering av medborgarbudgetar tas fram. Förutom det rent budgetmässiga behövs ett förändrat synsätt där medborgarbudget inte ses som ett sidoprojekt utan som ett system eller en metod vi har i staden för att stå i regelbunden kontakt med och för inlyssnande gentemot medborgarna. För att inte medborgarbudgeten ska bli en kortsiktig satsning som håller fram tills nästa val, eller ens från budgetår till budgetår, bör den politiska förankringen vara solid över partigränserna. Till det bör avsättas kompetenshöjande insatser för politiker och tjänstepersoner. Det behövs metodstöd, systemstöd och löpande kompetensstöd i dialogmetoder. Det behöver avsättas tid och resurser samt ett styrsystem i staden som stödjer metoden, sätter den på agendan och som ger stöd för samverkan mellan förvaltningar.

5 Omvärldsanalys

5.1 Medborgare och medborgardialog

SKR har stöttat Sveriges kommuner, landsting och regioner, sedan 2006 i projektet Medborgardialog. I skriften Medborgardialog i styrning, För ett stärkt demokratiskt samhälle, lyfts Demokratiutredningen från början av 2000-talet fram som tidpunkten då medborgardialogen lyftes som något som behövde användas för att stärka demokratin. Vad är det då som skiljer medborgardialog från annan form av information från kommunen och varför används begreppet medborgare?

Medborgare ska i det här sammanhanget förstås som ett vidare begrepp än invånare och inte blandas ihop med den juridiska definitionen av medborgarskap som innebär juridiska rättigheter. Medborgare innefattar de som bor, verkar, lever i eller har en relation till kommunen eller regionen, medan invånare refererar till de som bor i kommunen. Medborgare ges också en vidare beskrivning om man ser till äldre beskrivningar där man kan vara medborgare i

en stat, medborgare i en stad och medborgare i en grupp. I mer nutida beskrivningar kan man vara EU-medborgare, världsmedborgare med mera. I engelsktalande länder använder man begreppet Citizen och i tyskan Bürger för de som deltar i en medborgardialog, vilket översätts till medborgare (SKR, Medborgardialog i styrning. För ett stärkt demokratiskt samhälle, 2019, s9).

Något som också definierar medborgardialog och skiljer den från *information* eller *konsultation* är att medborgardialogen alltid används i frågor som är påverkbara och där beslut inte redan har skett. Det är därför av vikt att frågan är tydlig definierad och av betydelse för målgruppen samt att de som dialogen sker med, politikerna också är de som fattar beslut i frågan. Man skiljer också på den dialog som genomförs med de som använder välfärdstjänsterna, de så kallade brukarna eller i mänskliga rättighetstermer, rättighetsbärarna eller rättighetsinnehavarna. Den dialogen är viktig för att få fram hur brukarna upplever en tjänst. Medborgardialogen är dock bredare då det också finns ett syfte att få olika gruppers perspektiv på en fråga samt att svara på frågor som varför och vad? (SKR, Medborgardialog i styrning. För ett stärkt demokratiskt samhälle, 2019, s10)

5.2 Vad är en medborgarbudget?

Forskarna brukar beskriva medborgarbudget som en demokratisk process för att involvera medborgarna i hur kommunala resurser prioriteras, resurser som påverkar deras dagliga liv (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s7).

Det handlar oftast inte om en kommuns hela budget utan om delar av kommunens budget, exempelvis investeringsbudgeten. Även om processer för medborgarbudget varierar så följer de flesta en gemensam struktur som gör att de kan räknas som medborgarbudgetar. Processen startar med politiska beslut och en styrgrupp ofta bestående av politiker och tjänstepersoner som beslutar om ramar och kriterier för medborgarbudgeten. Medborgarna bjuds sedan in till att komma med förslag om hur resurserna ska användas, förslagen utvärderas och bearbetas av en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner med olika kompetenser, utifrån om de är möjliga att genomföra och om förslagen motsvarar de uppsatta kriterierna och de resurser som är avsatta. Efter denna gallring har ett antal förslag valts ut och medborgarna får möjlighet att rösta om vilka förslag som är viktigast att genomföra och de förslag som medborgarna röstar fram som de mest prioriterade genomförs. I princip följer alla medborgarbudgetprocesser runt om i världen denna struktur, även om varje process är unik utifrån vilka mål, kriterier, dialogmetoder och medel som används (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s7). Det är viktigt att varje kommun som inför medborgarbudget utgår ifrån sina lokala förutsättningar och de behov som finns där.

Medborgarbudget används också som ett sätt att ge olika grupper som vanligtvis inte deltar i demokratiska processer en möjlighet att delta och påverka lokalsamhället. Även samarbete med civilsamhället brukar vara viktiga inslag i

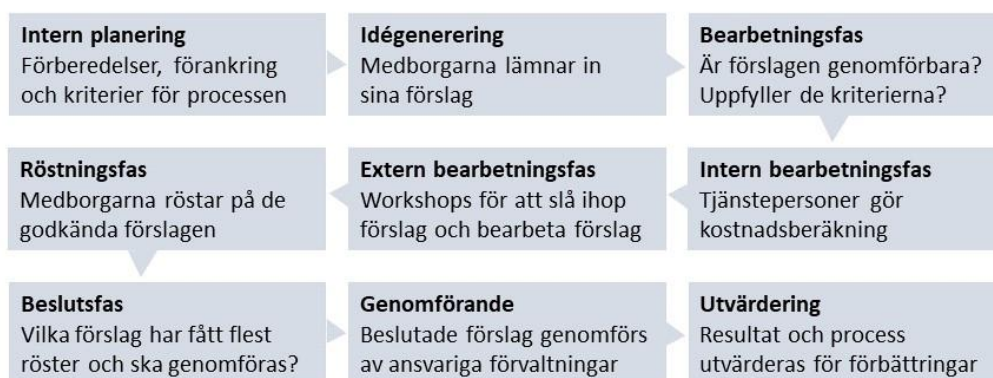
medborgarbudgetprocesser. Det civila samhället kan fungera som en mobiliserande kraft för medborgarna. Föreningar i lokalsamhället kan hjälpa till att sprida information om medborgarbudgeten och i vissa fall kan de även bidra vid genomförandet av vinnande förslag (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019).

5.3 Medborgarbudgetens teman och inriktning

Medborgarbudgeten kan utformas utifrån tre inriktningar. Ibland går dessa olika former av medborgarbudgetar in i varandra. Se illustrationen nedan.

Oavsett vilken typ av ovanstående medborgarbudget som används. Beskrivs medborgarbudgetens olika steg kortfattat, så här (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s13).

1. Det första steget handlar om det viktiga **förberedelsearbetet**. Hur noga kommunen är i denna fas kan avgöra hur lyckad resten av processen blir. I denna fas sätts kriterierna mot bakgrund av medborgarbudgetens syfte och mål. Tydliga kriterier som fastställer vilka medborgare som kan lämna förslag och om vad samt vilka resurser som ställs till förfogande samt hur röstningen ska gå till fastställs här.
2. I **idégenereringsfasen** får medborgarnas möjlighet att lämna förslag på hur de avsatta resurserna, själva budgeten, ska användas inom de fastställda kriterierna. Detta kan knappast vara en fas som endast berör medborgarna som lämnar sina förslag. Internt behöver tjänstepersoner arbeta med att marknadsföra medborgarbudgeten. Ett sätt att göra det kan vara att bjuda in till förslagsträffar. På dessa träffar kan det närvara tjänstepersoner från olika delar av staden samt politiker.
3. I **bearbetningsfasen** bedöms de förslag som kommit in utifrån kriterierna och kostnadsberäknas av de förvaltningar som äger frågan. I denna fas måste alltid en dialog och återkoppling med förslagslämnaren ingå.
4. I **röstningsfasen** bjuds medborgarna in för att rösta på de förslag som redan bedömts vara möjliga att genomföra.
5. I **beslutsfasen** beslutas vilka förslag som får resurser. Exempelvis kan fullmäktige fatta beslut om att de förslag som fått flest röster genomförs (finns även andra möjligheter).
6. I **genomförandefasen** sker genomförandet utifrån den beräkning som gjordes i bearbetningsfasen. Förvaltningen som ansvarade för frågan och som tog fram kostnadsberäkningen är den förvaltning som ansvarar för genomförandet. Men det är viktigt att även genomförandet betraktas som en del av den större medborgarbudgetprocessen och att den aktivitet eller sak som genomfördes tydligt marknadsförs och paketeras som ett resultat av medborgarbudgeten till skillnad från annat som görs av förvaltningar.
7. I den sista **utvärderingsfasen** processen för att lära och förbättra kommande medborgarbudgetprocesser.

5.4 Medborgarbudgetens historia

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och deras projekt Medborgardialog har arbetat med medborgarbudget i tio års tid. Tillsammans med svenska kommuner har de prövat och utvecklat en modell för medborgarbudget utifrån nationella och internationella erfarenheter. SKR ser medborgarbudget i grunden som ett system istället för en metod. De menar att medborgarbudget är ett system för att involvera medborgare i prioritering av lokala resurser.

Medborgarbudgetens historia börjar i kommunen Porto Alegre i Brasilien, där de arbetat med medborgarbudget sedan 1989. I Porto Alegre blev medborgarbudgeten ett sätt att få bort korrupktion och nepotism genom att involvera medborgarna i budgetprioriteringar så att kommunala skattemedel gick till satsningar där medborgarna uppfattade att behoven var störst. Sedan dess har medborgarbudget spridits över världen och finns nu i alla världsdelar.

Varför medborgarbudget varit så framgångsrikt i Spanien går att finna i den lokala kontext som har utvecklats i Spanien sedan landet blev en demokrati. Spanien är i jämförelse med andra västra länder i Europa en ung demokrati som fortfarande är under utveckling. I den utvecklingen har den lokala demokratin med bland annat grannskapsråd spelat en stor roll (SKR, Medborgarbudget i Sverige, Europa och Världen, 2011, s56).

Under de senaste åren har antalet kommuner och länder som beslutat att införa medborgarbudget ökat i allt snabbare takt. Idag är Europa den världsdel där medborgarbudget växt sig störst. Syftet med medborgarbudget i Europa är ofta att återskapa förtroendet för demokratin och vitalisera demokratin och dess institutioner genom att låta medborgare delta i utvecklingen av lokalsamhället. Många medborgarbudgetar görs också på regional nivå eller i större städer (SKR, 2019).

5.5 Medborgarbudget i världen

Enligt SKR ökar användandet av medborgarbudgetar i de större städerna i Europa. Dessa satsningar präglas av rejält avsatta resurser och ett stort socialt och demokratiskt nytänkande.

5.5.1 Exemplet Sevilla

Även om det är ett antal år sedan så kan exemplet Sevilla vara intressant att titta på utifrån finansiering och organisering av medborgarbudgetprocessen i kommunen. Kommunen Sevilla startade med medborgarbudget 2003. Från början avsatte politikerna 1,4% procent av den totala budgeten. Anledningen till att man startade med en relativt liten del av budgeten var att de förtroendevalda ville börja med ett litet projekt för att pröva metoden för att om den visade sig framgångsrik kunna expandera och utveckla metoden över tid. I början var det politiska stödet inte så starkt utan det var tre av de åtta borgmästarna som drev på och en som var villig att ta ansvar för att driva processen. Allt efter tiden gått så ökade viljan och stödet för att arbeta med medborgarbudget och resurserna som avsatts har ökade till att för 2010 omfattar 18% av budgeten vilket gav 15 miljoner euro att röra sig med (SKR, Medborgarbudget i Sverige, Europa och Världen, 2011, s56).

5.5.2 Organisering av medborgarbudget i Sevilla

När det gäller organiseringen av medborgarbudget i kommunen Sevilla så fanns 2010 en särskild avdelning för medborgardeltagande. Avdelningen hade hand om medborgarcentrumen, klagomålshandtering, ombudsman, medborgarbudget och barn och ungdomsinflytande. En tjänsteperson arbetade då 2010 heltid med att koordinera medborgarbudgetprocessen. Till sitt stöd hade hen även 19 chefer på medborgarcentrumen, 6 fritidsledare, 14 processledare och dessutom stöds arbetet av externa konsulter. Medborgarcentrumen fungerar som naven i arbetet med medborgarbudget och de ökade från elva till nitton på grund av att medborgarna i medborgarbudgetprocessen prioriterade att fler

medborgarcentrum öppnades för att ge stöd i det lokala samhället. Ett Medborgarcentrum ligger mitt i ”byn” och erbjuder många aktiviteter som gör kommunens arbete med delaktighet synligt på grannskapsnivå.

Sevilla har också utvecklat en systematik och tydlig processtruktur som kan beskrivas i ett årshjul för medborgarbudget. Information om denna sprids så att den ska kunna vara känd hos alla. Principer för processen finns framtagna och dessa utvärderas och revideras vartannat år. För ändamålet med medborgarbudget har kommunen som är indelad i 11 distrikt även delats in i ytterligare 23 zoner för att underlätta arbetet med medborgarbudgetarna (SKR, Medborgarbudget i Sverige, Europa och Världen, 2011, s57).

5.5.3 Andra europeiska städer

Beträffande finansiering av medborgarbudgetar kan nämnas att Helsingfors avsätter 8,8 miljoner Euro för medborgarna att besluta om, Paris avsätter 5 procent av stadens investeringsbudget, vilket under fem år motsvarar ca 500 miljoner Euro till sin medborgarbudget. Madrid avsätter 3 procent vilket motsvarar ca 100 miljoner Euro för år 2018 (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s9).

5.5.4 Helsingfors

Helsingfors har en central medborgarbudget för hela staden. Den innefattar både lokala geografiska områden och förslag utifrån olika teman. Det som är intressant med Helsingfors medborgarbudget är bland annat att de i bearbetningsfasen inte slår ihop liknande förslag med varandra utan att de istället tar fram områdesbaserade planer där flera förslag som liknar varandra bildar en plan där flera åtgärder ingår. Helsingfors använder också digitala plattformar för att göra medborgarprocessen synlig och hanterbar internt för tjänstepersonerna som arbetar med processen. Till exempel har ungdomar i Helsingfors en medborgarbudget som bara riktas till unga och en digital plattform för de processer som rör dem.

5.5.5 Paris

I Paris går kommunen in med en medborgarbudget för hela staden och om stadsdelarna också deltar får de en extra budget riktad till deras stadsdel. Det fungerar som en morot för deltagande. Paris har även en tillsatt kommission som har mer ansvar för demokrati och medborgarbudgetfrågor. Kommissionen består av en politiker från varje förvaltning samt från kommunfullmäktige.

Paris är ett tydligt exempel på att om en kommun startar med en central medborgarbudget för hela staden så är det även vanligt att processen utökas till att innefatta fler områden och fler teman. I Paris har medborgarbudgeten utökats till att innefatta alla skolor och bostadsbolag.

5.5.6 Trender

Ökade nationella krav på delaktighet för medborgare i prioriteringar av resurser, exempelvis i form av nationell lagstiftning leder också till att länder ökar användandet av medborgarbudgetar. Länder som Portugal och Storbritannien är exempel på det.

Aktörer helt eller delvis utanför den kommunala sektorn involveras allt mer i medborgarbudgetar. Det kan handla om universitet, bostadsbolag, sociala- och privata företag. Att bostadsbolag deltar i medborgarbudgetar tillsammans med andra aktörer, ibland kommunala, eller genomför egna medborgarbudgetar finns exempel på i Göteborg och i Toronto, Kanada.

Men det som fortsatt dominerar när det gäller medborgarbudget är att det fortfarande är små projekt i grannskapet, stadsdelen eller lokalsamhället som är vanligast. Det kan handla om allt ifrån, odlingslotter och lekplatser till rent sociala insatser kring trygghet och sociala aktiviteter. Sådana medborgarbudgetar som syftar till sociala och trygghetsskapande aktiviteter brukar räknas som Tematiska. Den typen av budgetar ökar. Från att haft fokus på fysisk planering blir det vanligare med medborgarbudgetar som riktar sig mer mot särskilda grupper i samhället, unga, äldre, migranter eller teman som tycks aktuella och relevanta (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s10).

SKR pekar på att om medborgarprocesserna blir framgångsrika leder det till att medborgarna som deltar i ökad grad vill vara med och förändra kommunerna samt till ett ökat politiskt intresse och förståelse hos medborgarna för kommunala prioriteringar. Medborgarbudget blir då ett redskap för att ta tillvara civilt engagemang som stärker de deltagandes förutsättningar att påverka sina liv (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s10). Samtidigt som det ger politikerna nya möjligheter att komma närmare sina medborgare, få ta del av deras tankar, kunskap och förslag till utveckling av lokalsamhället. Erfarenheterna visar också att medborgarbudget ökar intresse för politik och partier (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s43).

5.6 Medborgarbudget i Sverige

5.6.1 Medborgarbudgetens inramning

Som nämndes tidigare blir politikernas roll i medborgarbudgeten att sätta in processen runt medborgarbudgeten i ett större sammanhang. Det kan handla om att profilera kommunen som demokratisk och inkluderande kommun där medborgarnas deltagande har stor betydelse. Detta kan göras på olika sätt och olika ambitiöst. Nedan följer exempel på sätt att rama in medborgarbudgeten i några svenska kommuner.

I Uppsala är kommunens pågående medborgarbudget en del av landsbygdsutvecklingen och genomförs som en del av landsbygdsprogrammet. Genomförandet sker som ett pilotprojekt under fem år.

I Örebro har syftet varit att utveckla och pröva metoder för medborgarbudget som medel för att öka medborgarnas engagemang och ansvarstagande. Tre projekt för medborgarbudget har genomförts i Örebro, samtliga med målgruppen barn och unga. Första medborgarbudgeten genomfördes 2009. Tre gymnasieklasser förfogade över 250 000 kronor ur investeringsbudgeten med syfte att ta fram förslag i investeringsbudgetens pott, miljö och trafik. Andra medborgarbudgeten genomfördes 2010. Fyra gymnasieklasser förfogade över 500 000 kronor ur investeringsbudgeten med målet att öka tillgängligheten vis Svartån. Tredje medborgarbudgeten genomfördes 2014. Två grundskolor och samt ungdomar från en fritidsgård förfogade över 800 000 kronor ur investeringsbudgeten. För denna omgång hade ett bostadsområde valts ut, där utgångspunkten var att förbättra platsen för både tjejer och killar.

I Uddevalla antog kommunfullmäktige ett nytt mål som innebar att inflytandegraden i kommunen skulle öka. Kommunstyrelsen fick sedan i uppdrag att utveckla metoder för ökat inflytande. Uddevallas medborgarbudget har varit en kombination av Uddevallas miljö- och trygghetsvandringar som kompletterats med en budget kopplat till de förslag som inkommit.

I Avesta antogs medborgarbudgeten med temat stadsutveckling som en del av Programmet för Avesta centrum.

Haninge kommuns Demokratiberedning arbetad under 2007 - 2010 med frågan om medborgarnas insyn i och inflytande över kommunens verksamheter som en viktig och prioriterad fråga. Som avslutning på beredningens arbete togs en broschyr om medborgardialog fram sommaren 2010 och distribuerades i kommunen (Handbok i medborgardialog). Haninge genomförde medborgarbudgeten om Eskilsparken som ett projekt. Målet var att Eskilsparken skulle bli en levande mötesplats. Kommunen ville också testa nya metoder som medborgarbudget och e-dialog, ett sätt för kommunen att dra nya lärdomar och skapa kontakter. Ett syfte var också att få fram nya arbetsformer och verktyg till stöd för nämnder och förvaltningar och ge medborgarna insyn och inflytande i och över kommunens verksamheter. De genomförda dialogerna kring utveckling av parkerna i kommunen och medborgarbudgeten av Eskilsparken ledde till att handboken i medborgardialog uppdaterades och i att kommunfullmäktige beslutade om åtta principer för medborgardialoger.

5.6.2 Finansiering av medborgarbudgetar

Sätten att finansiera medborgarbudgetar skiljer sig mellan kommuner. I Uppsala är det geografiska områdets budget beroende av antalet invånare. Varje område tilldelas 60 kronor per invånare, men maxbeloppet är 900 000 kronor för ett område. Budgeten justeras inför varje år utifrån uppdaterade befolkningssiffror.

I Örebro avsattes en del av investeringsbudgeten och målgruppen i projektet var avgränsad till unga. Målgruppen unga stämde väl överens med Örebro

kommuns åtaganden i Partnerskapet för barnkonventionens genomförande. Storleken på medborgarbudgeten, 250 000 kronor och målgruppen unga fastställdes av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen beslutade även vilken del av investeringsbudgeten det gällde, miljö- och trafikpotten.

I Nässjö kommun fick förslagen i medborgarbudgeten inte kosta mer än 200 000 kronor. Förslagen skulle också kunna skötas långsiktigt och underhållas antingen genom egen lokal insats (till exempel en förening) eller av Nässjö kommun.

Haninges medborgarbudget startade som ett projekt på initiativ av demokratiberedningen och rörde ett geografiskt område som Eskilsparken. 400 000 kronor avsattes för att investera i den centralt belägna parken.

5.6.3 Lärdomar

I Uppsala har en lärdom varit att kriterierna för medborgarbudgeten bör ses över när det gäller möjligheten för driftskostnader på längre sikt. Man menar att utan möjlighet till framtida kostnader för drift riskerar en stor del av förslagen att diskvalificeras. I Uppsala ses politikernas närvaro och deltagande under dialogtillfällen som mycket positivt. Man menar att det är mindre viktigt att det är just kommunalråd som deltar och att det bör finnas ersättare så den politiska närvaron är hög.

Örebro såg vikten av att tidigt i projektet ha en tydlig tidsplan för olika aktiviteter. Detta skulle möjliggöra för fler politiker och tjänstemän att delta. Man såg att kontakten med tjänstepersonerna behövde utökas för att deltagarna ska kunna ta fram mer detaljerade förslag. Till exempel hade det varit bra att ge deltagarna fler exempel på förslag till investeringar. Beträffande metoden och genomförandet anser man att medborgarbudgetar bör ske kontinuerligt som en naturlig del av styrningen. Det är viktigt att medborgare, politiker och tjänstepersoner förstår vad medborgarbudget innebär och syftar till. När en medborgarbudgetomgång är avslutad måste det ges feedback till dem som deltagit och till övriga medborgare.

I Uppsala upptäcktes att flera av de förslag som inkom kunde åtgärdas inom ordinarie underhållsbudget. Något som kunde förbättras var målgruppsanpassad information, framförallt till dem med utomnordisk bakgrund. Det framkom också att det var svårare att skapa engagemang runt frågor som kommunen ändå förväntades genomföra. Man såg också att det var av vikt att hålla en bra takt i arbetet med medborgarbudgeten så att förslagen som skulle genomföras fortfarande var aktuella och relevanta vid tiden för genomförandet.

I Avesta ska medborgardeltagandet ses som en integrerad del av kommunala beslutsprocesser. Något som lyfts fram är hur viktigt det är att formulera vilket syfte medborgardialogen ska ha: är syftet i huvudsak demokratiorienterat med deltagande som övergripande syfte, eller är syftet i huvudsak att fånga in goda idéer? Något som är kopplat till genomförandet av de framröstade förslagen är att kommunen inte ska fråga om de inte vill få svar. Med andra ord, genom att fråga tar kommunen på sig ett ansvar att bry sig om de svar som medborgarna

ger. I Avesta var det också viktigt att för framtida medborgarbudgetar ta fram stöd i form av interna utbildningar för politiker och tjänstepersoner, en handbok för förtroendevalda samt kommunikationsmodell för olika typer av dialoger.

I Haninge fanns inte förväntningarna på att medborgarbudgeten som genomfördes som ett enda begränsat projekt skulle ge de långsiktiga effekter som är en del av grundtankarna med medborgarbudgetar.

6 Medborgarbudget i Göteborgs Stad

6.1 Styrande dokument

Till stöd för att göra medborgare delaktiga i kommunala processer finns en mängd argument som öppenhet, transparens, en önskan att skapa tillit mellan politiker och medborgare samt tillit för det demokratiska systemet och kommunala beslutsprocesser. Det kan också handla om viljan att ta del av medborgares sak- och expertkunskap samt viljan att främja social gemenskap och samanhållning i ett område (Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5, s 80).

Till stöd finns också internationella konventioner och mål som Sverige ställt sig bakom, dessutom nationell lagstiftning samt lokala kommunala dokument. Behovet av att involvera medborgarna framgår tydligt i Agenda 2030-målen och FN:s konvention om mänskliga rättigheter men också i de nationella Folkhälsomålen för Sverige och i Demokratimålen framtagna av Riksdagen för att nå ett hållbart samhälle (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s12).

I Göteborgs Stad finns allt från styrdokument beslutade av kommunfullmäktige till lokala dokument på förvaltningsnivå. Exempel på dokument inom Göteborgs Stad som kopplar an till demokrati, delaktighet och inflytande i kommunen.

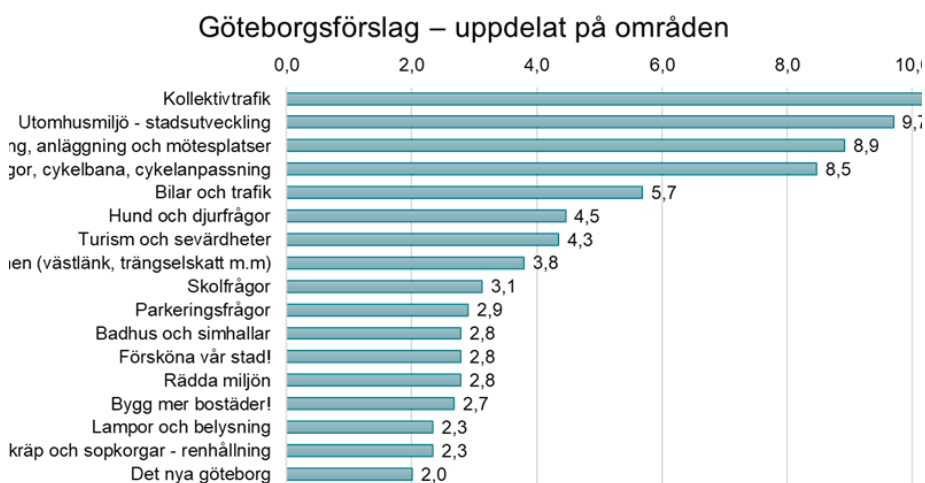
- Förvaltningarnas reglementen.
- Stadens folkhälsoarbete och folkhälsoprogram.
- Plan för mänskliga rättigheter och rättighetsprinciperna om delaktighet och inkludering.
- Program för jämlik stad: Målområde – Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit.
- Fördjupad dialog i stadsplaneringsprocesser.
- Göteborgs Stads principer för medborgardialog.
- Program för trygghets- och brottsförebyggande arbete där vi ska medverka till att stärka utvecklingskraften i civilsamhället och verka för dialog och goda relationer i närområdet samt säkerställa människors möjligheter till demokratiskt inflytande och säkra inflytandet för barn och unga samt personer som kan ha svårt att göra sig hörda.

- Förvaltningars lokala dokument som handlingsplaner, rutiner och checklistor.

6.2 Flera former av dialog och inflytande

Flera former av dialog med medborgarna förekommer och har förekommit i Göteborg. Som några kan nämnas öppna förmöten, Låna din politiker, dialoger i komplexa samhällsfrågor som dialogen Liv utan våld som genomförts på Västra Hisingen, dialoger i stadsplanering med mera. Göteborgsförslaget är ett annat sätt att ta del av medborgarnas förslag och synpunkter på hur Göteborg kan förbättras. Det finns ingen antagen budget kopplad till Göteborgsförslaget men alla förslag som har 200 röster tas upp av ansvarig nämnd. I dagsläget har ca 44 000 personer registrerat sig som användare i systemet. Göteborgsförslaget visar att de frågor som engagerar de som lämnar förslag är i stor utsträckning frågor rör utomhusmiljön som stadsutvecklings- och stadsbyggnadsfrågor, trafikfrågor, men också sådant som rör mötesplatser av olika slag.

En utvärdering av Göteborgsförslaget visar att det är fler män än kvinnor som lämnar förslag och att många av de Göteborgsförslag som lämnats in kommer från centrala delar av staden. Samtidigt, sett ur ett procentuellt perspektiv, får fler av förslagen från exempelvis stadsdelen Angered 200 röster jämfört med förslag från andra stadsdelar.

Det är rimligt att anta att medborgare som deltar i medborgarbudgetar kommer vara intresserade av att lämna förslag inom liknande områden som de Göteborgsförslaget uppvisar om processen är öppen för alla typer av förslag.

De medborgarbudgetar som genomförts inom Göteborgs Stad har utformats utifrån lokala förutsättningar. Det handlar om politikernas inriktning och vilja, tillgängliga resurser och syfte med medborgarbudgeten. Nedan följer en redovisning av formerna för genomförandet av några av de budgetar som genomförts i Göteborgs Stads regi.

6.3 Västra Hisingen – kompensera för ojämlikhet

6.3.1 Medborgarbudgetens syfte och inramning

Stadsdelsförvaltningen Västra Hisingens medborgarbudgetar genomfördes 2016 och 2017. Båda åren hade nämnden avsatt 500 000 kronor till trygghetsskapande åtgärder.

Nämndens ska att Bostadsbolaget på Hisingen genomfört och ansvarat för två boendebudgetar i Biskopsgården, 2019 och 2020. 2019 lät Bostadsbolaget hyresgäster lägga förslag på hur 100 000 kronor skulle användas och 2020 har de ökat budgeten till 500 000 kronor och det är boende i Norra Biskopsgården som bestämmer över hur pengarna ska användas.

Stadsdelsförvaltningens första medborgarbudget hade temat Trygghet. En arbetsgrupp bestående av projektledare och tjänstepersoner, som ekonom, kommunikatör utvecklingsledare mänskliga rättigheter och demokrati och nämndsekreterare arbetade med budgeten.

Västra Hisingens andra medborgarbudget, Nu bestämmer du, hade Möten mellan människor som tema. Där fanns också ett icke-uttalat trygghetsskapande tänkande.

När det gäller kriterier så hade stadsdelsnämnden satt en begränsning för förslagen i det att förslagen inte fick generera några löpande kostnader, vilket begränsade vad förslagen kunde handla om. Detta gick dock att komma förbi genom att tjänstepersoner förankrade och fick beslut om att en annan förvaltning kunde ta på sig ansvaret för löpande kostnader.

6.3.2 Olika förutsättningar

I stadsdelsförvaltningens första medborgarbudgeten brottades arbetsgruppen med frågor utifrån ett jämlikhetsperspektiv. De jobbade mycket på att säkerställa representation utifrån område, kön, åldrar. Förslagen som lämnades hade en bra spridning, både när det gällde vilka områden förslagen kom ifrån och vad de berörde. Men vid omröstningen var invånarna i Torslanda bra på att mobilisera – och det upplevdes som att det blev en tävling mellan områden.

För att inte samma situation skulle uppkomma i samband med den andra medborgarbudgeten 2017 beslutades det att ett förslag som mest kunde kosta 300 000 kronor, vilket med samma budget som sist öppnade upp för fler förslag. Mot bakgrund av erfarenheterna från 2016 års budget lyckades man få fler medborgare från Biskopsgården att delta.

6.3.3 Lärdomar

En förklaring som ges är att medborgarna i Torslanda upplevde att staden var frånvarande i deras områden. När möjligheten med medborgarbudget

presenterades tog medborgarna där chansen att gå samman. Resultatet blev att man i Torslanda lyckades mobilisera runt ett förslag och använde sig av sociala medier och föreningar för att sprida förslaget. De förslag som berörde Biskopsgården saknades det stark mobilisering runt. Istället röstade medborgarna i Biskopsgården på flera förslag. Resultatet av medborgarbudgeten, utifrån de kriterier som fanns då blev resultatet att ett förslag vann hela potten. Det vinnande förslaget berörde som sagt Torslanda och innebar att en stig rustades upp.

Lärdomar från Västra Hisingens medborgarbudgetar är att när hela stadsdelen deltog och när två så olika socioekonomiska områden deltog måste tjänstepersonerna lägga mycket tid på att kompensera för ojämlikheten genom att bjuda in till fler fysiska träffar och engagera människor lokalt i områdena med lägre socioekonomi. Mer stöd och mer marknadsföring krävdes för att uppnå ett någorlunda lika deltagande. Att genomföra medborgarbudgetar i ännu snävare geografiska områden som bostadsområden eller delar av socialförvaltningarna kan vara ett sätt att komma runt ett ojämlikt förhållande i deltagande samt ett ojämlikt resultat där de resursstarka områdena kammar hem vinsterna från medborgarbudgetar.

6.4 Majorna-Linné

6.4.1 Medborgarbudgetens syfte och inramning

Ett prioriterat mål i Majorna-Linnés mål- och inriktningsdokument från 2018 var att göteborgarnas möjlighet till delaktighet och inflytande ska öka. I dokumentet anges också att stadsdelsnämndens handlingsplan för demokrati var grunden för arbetet och att nämnden under 2018 avsåg att avsätta medel för en medborgarbudget där alla invånare hade möjlighet att påverka satsningar kring trygghetsskapande åtgärder. Ett mål för medborgarbudgetarna i Majorna-Linné har varit att öka invånarnas möjlighet till att påverka genom demokratiska processer och att få fler medborgare att engagera sig i närmiljön. Ett annat syfte har varit att tjänstepersoner och förtroendevalda skulle få kunskap om invånarnas behov och prioriteringar. Alla som bodde, verkade eller vistades i stadsdelen skulle ha möjlighet att lämna förslag.

6.4.2 Kriterier för medborgarbudgeten

Kriterierna för medborgarbudgeten 2018 var att medborgarnas förslag skulle handla om trygghetsskapande åtgärder. Förslagen skulle kunna förverkligas av stadsdelen och komma stadsdelens invånare till godo. Inga löpande kostnader godtogs. 2019 års medborgarbudget hade liknande kriterier men medborgarbudgeten tog avstamp i Göteborgs Stads program för jämlik stad 2018 - 2026 och temat var tillit och gemenskap i civilsamhället.

6.4.3 Användandet av en digital plattform

Användandet av den digitala plattformen i 2019 års medborgarbudget gjorde att transparens och återkoppling blev lättare och effektivare samt möjliggjorde även för invånare att kommentera varandras förslag. Vid en jämförelse av medborgarbudgetarna 2018 och 2019 kan man se att färre förslag kom in och färre förslag fanns att rösta på 2019 när den digitala plattformen fanns tillhands. Något som förklaras med att ett antal fysiska dialogmöten under perioden ställdes in. Detta visar på vikten av fysiska möten även i processer där vi har digitala verktyg. Det bästa är en kombination av digitala verktyg som kan användas för spridning av information om inkomna förslag till fler och som kan ge möjlighet för fler att delta i röstning, tillsammans med fysiska möten som bidrar till att medborgare tillsammans kan diskutera förslag och ta fram gemensamma förslag.

6.4.4 Arbetsgrupper under processen

Under hela medborgarprocessen hade stadsdelen en arbetsgrupp som arbetade i de olika faserna. Arbetsgruppen bestod av utvecklingsledare för medborgardialog, folkhälsa, stadsutveckling, risk och säkerhet, mänskliga rättigheter, utvecklingschef, kommunikatör och ekonom. Arbetsgruppen träffades regelbundet varannan vecka under hela projektiden. Till det fanns ett stadsutvecklingsråd som redan fanns i stadsdelen men som utökades med tjänstepersoner. Här skedde avstämning och planering av processen innan och under arbetets gång. Till det fanns vid första medborgarbudgeten ett förstärkt stadsutvecklingsråd, vilket var en tillfällig konstruktion som testades under medborgarbudgeten och som bestod av rådets ordinarie medlemmar inklusive pensionärsråd, ungdomsråd, funktionshinderråd samt ett antal invånare. Rådets uppgift var att ta fram ett underlag med prioriteringsordning om vilka förslag som skulle beviljas medel.

Figur 1 Processbeskrivning

6.4.5 Lärdomar – mer tid i varje fas

Tjänstepersoner som arbetade med Majorna-Linnés medborgarbudget efterfrågar mer tid avsatt till varje steg i processen. Exempelvis hade processen kunnat starta tidigt under året för att undvika att sommarsemestern inträffar under projektperioden. Tjänstepersonerna såg också att det att processen blir klar sent på året påverkar genomförbarheten för kommunala aktörer som inte kan överföra medel från ett verksamhetsår till ett annat. Men införande av en gemensam stadenövergripande medborgarbudget gör att sådana problem som svårigheter att överföra medel över verksamhetsår inte uppstår eftersom budgeten inte är kopplad till en enskild förvaltning eller till ett specifikt verksamhetsår.

En längre tid för förberedelse hade även inneburit att samarbete med fackförvaltningarna hade kunnat ske på ett bättre sätt. Skolor hade kunnat involveras, verksamheter hade kunnat involvera brukare. Detta hade kunnat leda till fler förslag och fler som röstade. Det hade också varit gynnsamt med mer tid för att förankra medborgarbudgeten hos förvaltningens chefer och verksamheter, vilket hade gynnat projektet.

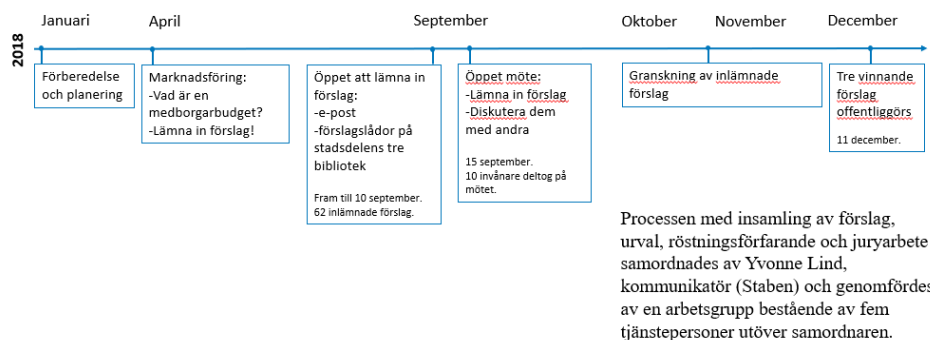
När det gäller de olika faserna i processen hade de större dialogerna behövt förläggas något senare i projektet för att få fler deltagare, medan beslut om genomförandet med fördel kunnat tas i ett tidigare skede. Istället fanns inte tiden för att planera ett genomförande tillsammans med fackförvaltningarna. Detta ledde till färre genomförbara förslag som kunde röstas på. Mer tid hade också behövts för förslags- och bearbetningsverkstäder för att medborgare skulle kunna lägga förslag utformade tillsammans med andra medborgare eller med hjälp av tjänstepersoner. Större spridning i fråga om representation bland de som deltog i medborgarbudgetarna var även något som lyftes och där man hade behövt arbeta mer.

Att som under första året genomföra tio dialogtillfällen under en månad är väldigt personalkrävande. Det faktum att många valde att inte rösta via plattformen krävde att tjänstepersoner la in röster och registrerade dem manuellt, vilket tog tid. När det gäller personal som arbetar med processen menar man att det skulle behöva vara två projektledare som arbetar med processen. En större medborgarbudget kommer att kräva ännu mer personalresurser.

Majorna-Linné hade en hög grad av politisk delaktighet vilket bidrog till ett högt deltagande från medborgarnas sida. Många kom också bara för att prata med politikerna. En viktig aspekt för att upprätthålla tilliten från medborgarna är att ta om hand om det som kommer ut av medborgarbudgeten, inte bara de förslag som ska genomföras. I Majorna-Linné lyftes därför alla dialoger från medborgarbudgeten in i den lokala utvecklingsplanen, trygghetsarbetet och dialog på karta. De förslag som stadsdelsförvaltningen inte kunde hantera skickades till aktuell förvaltning.

6.5 Östra Göteborg

När Östra Göteborgs genomförde en medborgarbudget 2018 - 2019 gjordes det utifrån temat Möten mellan människor. Medborgarbudgen riktade sig till stadsdelens invånare, förslagen skulle vara möjliga att genomföra för stadsdelsförvaltningen och rymmas inom budget. De vinnande förslagen skulle genomföras under 2019. Stadsdelsförvaltningen avsatte 400 000 kr för att förverkliga medborgarnas förslag.

6.5.1 Lärdomar – vem står för genomförandet?

Östra Göteborgs medborgarbudget syftade till att öka invånarnas möjligheter till inflytande och delaktighet. När processen utvärderades visades det sig att det var oklart om så skett. Det framstår som att det i stadsdelsförvaltningens planering ingick att invånarna inte bara skulle engageras i att lämna förslag utan också i att vara en aktiv part i genomförandet av vinnande förslag. När det framgick att de flesta förslagslämnare inte såg sig stå för genomförandet framstår det som att det i stadsdelsförvaltningen inte fanns en beredskap för ett scenario där förvaltningen ansvarade för hela genomförandet. Det kan ha varit brister i förberedelser och förankring som ledde till att Östra Göteborg såg som förbättringsåtgärder att ett kriterium bör vara att förslagslämnaren ska vara delaktig i genomförandet. Likaså att det ska ställas krav på förslagen, att de ska vara mer som en projektansökan och att de ska innehålla en plan för budget. Detta gör att stadsdelsförvaltningen i sin utvärdering också efterfrågar möjligheter att erbjuda medborgarna stöd i att skriva och utveckla medborgarförslaget samt stöd för att lämna förslag och rösta på goteborg.se.

När det gäller spridning och möjlighet att nå ut med medborgarbudgeten är svårt att säga om det handlade om brister i den egna marknadsföringen eller om det handlar om bristande intresse från invånarnas sida. Men det man ser som icke-fungerande i fråga om spridning, är de konventionella metoderna och kanalerna som tryckt annonsering och tryckt material på olika språk samt stadsdelens hemsida. Det som fungerade bättre var spridning via personer i området samt information på sociala medier. Det visade sig också vara svårt att nå dem som vanligtvis inte är med och påverkar.

6.6 Skolan mitt i Lundby – Din idé

6.6.1 Bakgrund

Lundby stadsdelsnämnd fattade 2018 beslut om att mötesplatserna i Lundby skulle vara medborgardrivna mötesplatser. På en av stadsdelens mötesplatser som också skulle vara generationsöverskridande började man titta på om man skulle arbeta med medborgarbudget som metod. Flera personalgrupper inom stadsdelsförvaltningens sektor, samhälle och kultur fick utbildning i medskapande metoder och en förankringsprocess bland personalen sattes igång. Det började även föras samtal om Skolan som arena – där fastighetsägarna sågs som länken mellan hem och skola. Syftet var att skapa relationer i närområdet och ta ett gemensamt tag om området genom ett aktivt områdearbete. På initiativ från Lundby stadsdelsförvaltning fattades vintern 2019 beslut om att tillsammans med tre bostadsbolag starta upp Skolan mitt i Lundbys medborgarbudget. Det geografiska område där medborgarbudgeten ska genomföras består av fem områden som alla ligger i för stadsdelen prioriterade områden. Våren 2020 startade förankringsprocessen.

6.6.2 Medborgarbudgetens inramning

Medborgarbudgeten Din idé tar avstamp i Demokratiutredningens (Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5) tankar om att demokratin blir starkare när det är många som deltar och upplever sig vara delaktiga i samhället. Andra utgångspunkter är målområden i Göteborgs stads program för jämlik stad.

- Skapa god start i livet och goda uppväxtvillkor
- Skapa förutsättningar för arbete
- Skapa hållbara och jämlika livsmiljöer
- Skapa förutsättningar för delaktighet, inflytande och tillit

Tre av FN:s globala mål lyfts fram. Mål 4. Om god utbildning för alla, Mål 10. Om minskad ojämlikhet och Mål 16. Om fredliga och inkluderande samhällen.

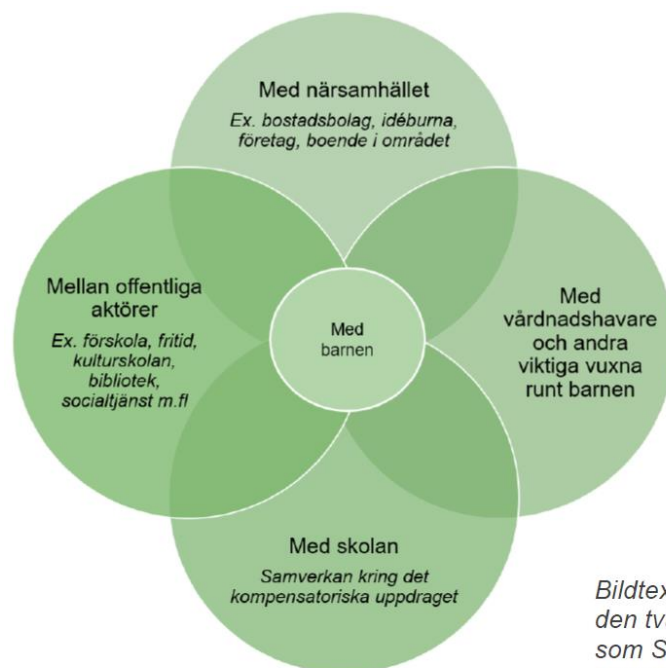
Medborgarbudgeten Din idé bygger även på medskapande processer. Det handlar om att öka engagemanget och delaktigheten bland de som bor och verkar i området. Detta ska uppnås genom de sociala aktiviteter som blir resultatet av medborgarbudgeten men också genom att skapa en process som bidrar till att människor kommer samman. Involverade parter får därför utbildning i vad det innebär att arbeta med en medborgarbudget (Projektplan medborgarbudget, 2020). Till befolkningen riktas en kampanjvecka under höstlovet där man kan lära sig att kampanja för sin idé med olika metoder och medier. Till exempel används film, musik och bild.

6.6.3 Syfte och mål

Syfte och mål för Skolan mitt i Lundby är att genom medborgarbudgeten använda skolan, i detta fall Bjurslättsskolan, som mötesplats för att främja mer jämlika uppväxtvillkor, att alla barn når målpuppfyllelse i skolan, att bidra till en

tryggare skola och ett tryggare närområde samt att fler barn och vuxna tar del av kultur- och fritidsaktiviteter. Till skolan ska man kunna komma för att leda eller delta i aktiviteter utanför skoltid. En del är att jobba med barnen, deras vårdnadshavare och andra viktiga vuxna. Men också att arbeta med andra aktörer som förskolan och skolan, biblioteket, resursenhet familj som är en del av socialtjänsten, bostadsbolagen och föreningar i närsamhället och tillsammans bygga en struktur för samverkan mellan dessa offentliga aktörer.

Så här beskrivs den tvärsektoriella satsningen i en bild.

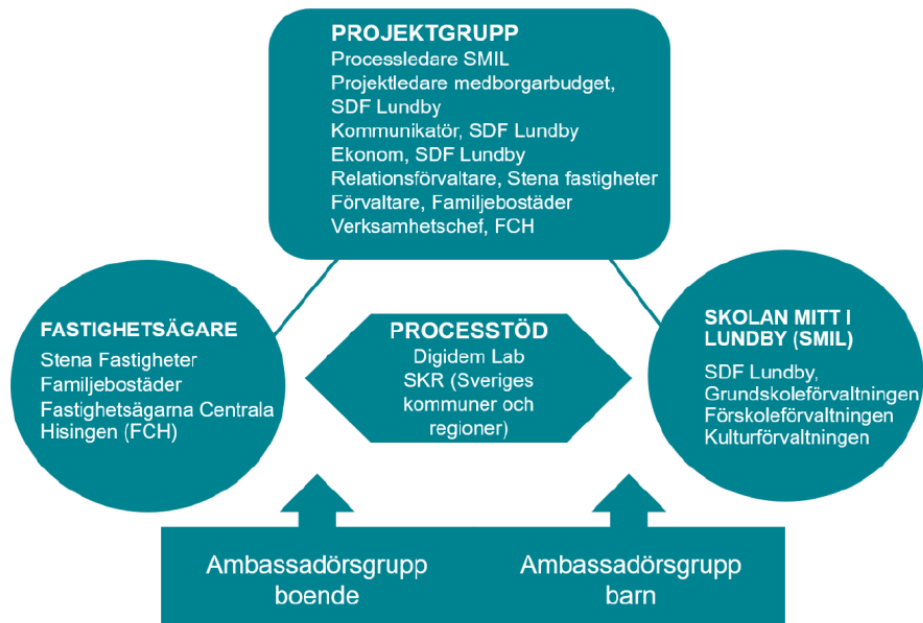
Bildtext: Illustration som visar den tvärsektionella samverkan som Skolan mitt i Lundby bygger på.

6.6.4 Budget och organisation

Medborgarbudgeten Din idé har en budget på 150 000 kronor och finansieras genom att de tre deltagande bostadsbolagen lägger 50 000 kronor var. Stadsdelsförvaltningen bidrar med arbetstiden för de tjänstepersoner som deltar i processen runt medborgarbudgeten, men också med kostnader kopplat till den plattform, det digitala verktyg som skaffats som hjälpmedel för att synliggöra och genomföra medborgarbudgeten samt material- och kommunikationskostnader.

För att arbeta med Din idé finns en projektgrupp som har regelbundna avstämningar. Det finns också en kommunikationsplan och arbetas aktivt med att sprida information och marknadsföra medborgarbudgeten i trapphus, via pressmeddelanden och sociala medier. En pappersfolder med de förslag som går vidare till röstning kommer också tas fram.

Organisationsskiss – Medborgarbudget Din idé

6.6.5 Kriterier

Temat för Din idé är sociala aktiviteter. Alla som bor och vistas i Lundby får lägga förslag. Alla förslag som följer kriterierna presenteras på medborgarbudgetens webbplats. Förslagen måste möta de kriterier som beslutats om. Förslagen måste passa temat ”saker man kan göra tillsammans” samt vara en aktivitet som passar många barn och vuxna. I första hand ska de kunna genomföras i området kring Bjurslättsskolan. Det får inte innebära någon kostnad för deltagare i aktiviteten och det ska finnas en ansvarig person som går att nå via telefon eller e-post. Ingen privatperson får heller tjäna ekonomiskt på aktiviteten. Aktiviteterna ska vara genomförbara år 2021 och får varje aktivitet inte kosta mer än 35 000 kronor. Förslagen ska lämnats in mellan 14 september och 18 oktober 2020 och får inte bryta mot lagen. Det förtydligas också att lagen om offentlig upphandling gäller vid köp av vara eller tjänst. Vid ersättning till föreningar gäller Göteborgs Stads kriterier för föreningsbidrag.

6.6.6 Röstningsförfarande

Det finns ingen åldersgräns kopplat till röstningsförfarandet. Skolklasserna deltar på skoltid med att lämna förslag och rösta. Varje klass har möjlighet att lämna två förslag. Det finns några fysiska röstplatser, skolan är röstplats för skolklasserna, men det finns också fysiska röstplatser på Lundby bibliotek och bostadsbolagen har egna fysiska röstplatser. Detta blir ett konkret sätt för skolan att arbeta med demokrati som är en del av skolans grunduppdrag. För stadsdelen och bostadsbolagen blir det ett sätt att se vilka behov som finns i lokalsamhället.

6.6.7 Lärdomar

Även om Din idé pågår när denna utredning görs, kan man redan nu dra slutsatser och erfarenheter av satsningen.

Projektledarna menar att det ger stora vinster att bygga sin medborgarbudget runt verksamheter som redan finns. I Din idéns exempel har det handlat om att bygga medborgarbudgeten runt Skolan som arena som stadsdelsförvaltning Lundby varit en del av.

Positivt med en medskapande medborgarbudget är även att det blir tydligt vilka behov som finns i det området där man arbetar med denna typ av samverkan och med medborgarbudget. En del av de idéer som kommer fram kan tas tillvara i det som redan finns. I en sådan här typ av budget är skolan en resurs – där finns olika typer av personal som kan vara behjälpliga i genomförandet av vissa aktiviteter, till exempel fritidspersonal. Projektledarna påpekar också att medborgarbudgeten, samverkan med alla aktörer och människors delaktighet blir ett sätt att få fram andra bilder än de mediebilder som ofta är negativa till sin karaktär.

På den mer utmanande sidan är att en sådan här process tar mycket tid och kräver stora insatser av alla inblandade. Det krävdes mycket arbete första året för förankring och planering. Det har tagit tid att få ihop alla parter och få samverkan att fungera. I vissa faser hade det behövts mer personal. Till exempel var det fler medborgare än beräknat som lämnade in skriftliga förslag vilket krävde ett omfattande arbete med att lägga in alla förslag i den digitala plattformen.

När det gäller stadsdelsnämndens roll i en medborgarbudget som sker i samverkan, så har stadsdelsförvaltningens Lundbys politiker inte deltagit i processen på ett sådant sätt som i andra typer av medborgarbudgetar. Nämnden har regelbundet fått information om hur arbetet fortskrider. I ett pressmeddelande som skickades ut om medborgarbudgeten, så var det stadsdelsnämndens ordförande som stod för underskriften.

När flera förvaltningar och andra aktörer samverkar runt en medborgarbudget men pengarna till budgeten kommer från andra aktörer, i detta fall bostadsbolag, varav alla inte är kommunala finns en farhåga att politikernas roll tonas ned eftersom det inte är lika tydligt vilka politiker som ska representera medborgarbudgeten. Är det stadsdelsnämndens politiker, grundskoleförvaltningens, kulturförvaltningens eller bostadsbolagens?

Ett starkt motiv för att införa medborgarbudget är just att skapa förtroende mellan medborgare och förtroendevalda. I Demokratiutredningens kapitel om den lokala politikens organisering poängteras att känslan av att kunna påverka som förtroendevald är en förutsättning för att uppdraget ska upplevas som meningsfullt. Likaså är det betydelsefullt att den politiskt förtroendevalde ser ett värde av att kommunicera med medborgarna och fånga upp och föra fram deras intressen och åsikter i det politiska arbetet (Låt fler forma framtiden SOU 2016:5, s 305). Politikerns kommunikation med medborgarna kan ses som en naturlig del av medborgarbudgetprocesser men det kan även vara så att

politikers ansvar och roll i medborgarbudgetprocesser behöva tydliggöras i samband med ett införande av en central medborgarbudget. Om politikernas roll reduceras till att endast handla om att stå för budgeten kan processen missa målet och värdet i att vara förtroendeskapande.

7 Erfarenheter av medborgarbudget i Göteborgs Stad

7.1 En gemensam process

Det har gjorts olika utvärderingar av de medborgarbudgetsprocesser som genomförts i staden (Se Digidem Labs utvärdering samt deltagande stadsdelsförvaltningars egna utvärderingar). Av dessa framgår att samtliga stadsdelar som deltog såg det som en stor begränsning att staden inte gör en central medborgarbudget eftersom stadsdelsnämnderna inte ansvarar för alla verksamhetsområden och därför saknar mandat att genomföra en majoritet av medborgarnas förslag. Mycket arbetstid fick läggas på att kontakta och övertyga medarbetare inom andra förvaltningar att arbeta med genomförandefasen.

Då det saknades kunskap och direktiv om hur och varför man ska arbeta med medborgarbudget upplevde de stadsdelar som genomförde medborgarbudget att det fanns utmaningar med kommunikationen mellan olika förvaltningar, något som förlängde tiden för medborgares förslag att genomföras. De menar att det mest effektiva sättet att sprida kunskap om och förankra medborgarbudgetprocessen hos medarbetare i olika förvaltningar är att ha stöd centralt.

En central medborgarbudget skulle underlätta för både tjänstepersoner, genom att alla förvaltningar deltar och lär sig om medborgardeltagande, och för medborgare som får möjlighet att skriva alla typer av förslag och inte behöver begränsas av stadsdelens mandat (Utvärdering, Digidem Lab). Exempel visar också att det krävs en vilja i hela organisationen och ett politiskt ägarskap för att medborgarbudgetar ska vara framgångsrika. Detta kräver att tjänstepersoner i organisationen förstår att den beslutade medborgarbudgeten ska genomföras och att det inte är valbart för dem att delta eller avstå (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s44).

En politiker som deltagit i en stadsdelsnämnds medborgarbudget menar att det är bra att staden tittar på införande av en central medborgarbudget men att en medborgarbudget för hela staden kommer behöva delas upp i flera delar för att komma nära medborgarna. Hen menar att vinsterna med en central medborgarbudget är att det kan bli ett större belopp att röra sig med, medan nackdelen är att det kan vara svårare att genomföra så att det kommer hela staden till del. Ett medskick är att en medborgarbudgeten för hela staden inte

kan handla om åtgärder i de centrala delarna utan att även ytterområdena måste få sin del av en sådan budget (Svar från politikerenkät). Utvärderingar visar även att de mest framgångsrika medborgarbudgetarna, också när det gäller att inkludera marginaliserade grupper, är de som genomförs där människor befinner sig i vardagen. Därför är de processer där man har ett verksamhetsöverskridande samarbete mellan skola, bostadsbolag, bibliotek eller andra mötesplatser de mest effektiva i att nå ut med en medborgarbudget och i att skapa en kultur för deltagande (Se ex. Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, SKR 2019).

En återkommande medborgarbudget leder även till ett etablerat arbetssätt där igenkänningen och intresset för invånarna att delta ökar när man ser resultatet av tidigare medborgarbudgetar. SKR poängterar att det är viktigare att medborgarbudgeten upprepas och att det finns pengar avsatta under flera år än att medborgarbudgeten genomförs som ett engångsevent med mycket pengar (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s44).

Fördelen med en medborgarbudget som en politiker uttrycker det är att vi kan engagera de som bor i vår stad i frågor som rör kommunpolitiken. Medan nackdelen kan vara att vi säger att medborgarna får vara med och bestämma men bara om en liten del som vi politiker redan har stor påverkan på (Svar från politikerenkät).

7.2 Långsiktighet

Något som lyftes var behovet av **tid och långsiktighet** för att planera och förankra medborgarbudgeten. Det är viktigt att politikerna är lyhörda för det och inte har för korta beslutsprocesser gällande medborgarbudget. Vidare fanns en önskan hos stadsdelarna att **koppla medborgarbudgeten till redan pågående frågor och dialoger**. Man menar att de finns en frustration från medborgarna, att man tycker att stadsdelsförvaltningarna ställer frågor i olika dialoger men inte återkopplar eller agerar på det som medborgarna lyfter.

Stadsdelsförvaltningarna representanter tycker även att staden behöver samla sitt arbete med medborgardeltagande. Som kommit upp tidigare efterfrågas ett gemensamt förhållningssätt och en gemensam bas för allt arbete som handlar om inflytande och delaktighet. Det efterlyses en digital **medborgarplattform** som skulle kunna effektivisera och samla dialogerna och därmed minska arbetsbördan. En sådan plattform underlättar för samverkan och bidrar till synlighet av pågående dialoger, medborgarbudgetar, synpunkter och förslag. Plattformen ger också en visuell identitet till den specifika medborgarbudgeten som gör att medborgare känner igen sig. För tjänstepersoner blir det ett sätt att dela erfarenheter och att arbeta tillsammans.

Det lyfts i utvärderingar att effekterna av nedskärningar i enskilda förvaltningar, vilket minskar möjligheterna att arbeta med deltagandeprocesser, till viss del skulle motverkas av ett centralt stöd i dessa frågor.

7.3 Förslagskriterier och samarbete med civilsamhälle

Att kommunicera och nå ut via civilsamhället och nyckelpersoner som underrepresenterade grupper har tillit till är mer effektivt än att kommunen går via sina ordinarie kommunikationskanaler. Detta har också prövats både i Östra Göteborg och på Västra Hisingen och man fann att det var värdefullt och mer framgångsrikt än ordinarie kanaler. För att kunna skapa dessa samarbeten krävs förankring tidigt i medborgarbudgeten och att samarbetsorganisationer känner ett meningsfullt utbyte. Föreningsträffar och utbildningar som specifikt riktar sig till nyckelpersoner visade sig vara väldigt effektiva under förslagsinlämningen. Tjänstepersonerna upplevde att deras arbetstid plötsligt kändes mer hanterbar när det fanns en grupp som var motiverad att hjälpa med spridning av medborgarbudget och att samla in förslag (Utvärdering Digidem Lab).

Även SKR lyfter att samarbetet med civilsamhället är en viktig faktor där civilsamhället stödjer arbetet genom att vara en mobiliserande kraft för att ge alla medborgarna större inflytande över hur resurser används för att påverka den lokala utvecklingen (SKR, Medborgarbudget. En världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019, s7).

Något som är en erfarenhet från Östra Göteborg är frågan om vem eller vilka som ska stå för genomförandet av vinnande förslag om inte förslagslämnaren har möjlighet eller önskar vara en del av genomförandet. I utvärderingen lyfts att det underlättar att samarbeta med föreningar som kan stötta i genomförandet men även i planerandet. Att utveckla färdiga förslag baserat på vaga idéer menar man görs bäst genom planerade workshoptillfällen dit förslagsställare kan vända sig för att få stöd av andra medborgare, föreningar eller tjänstepersoner för att utveckla sina idéer. Att ha tydliga förslagskriterier som reglerar hur arvoden hanteras, minimum- och maximumbelopp för ett förslag och annat som krävs av förslagsläggare är också viktigt.

Det är dock viktigt att inte blanda ihop medborgarbudget med föreningsbidrag. Det ska framgå tydligt att det är medborgarnas röster som gäller. Att stötta medborgares kampanjande för sina förslag är bra för att alla ska ha förutsättningar att nå ut. För barn och unga ger kampanjworkshops tillsammans med musik-, film- och kulturskola goda effekter medan vuxna kan få stöd i att trycka material.

8 Slutsatser - Att tänka på vid införande av medborgarbudget

Ett införande av medborgarbudget i Göteborgs Stad kommer kräva en rad insatser. Här nedan följer punkter som kommer bli viktigt att tänka på.

Långsiktighet

Ett beslut om att införa medborgarbudget ska hålla över en viss tid och det ska finnas en konsensus i politiken om att införa medborgarbudget som ett sätt att arbeta med medborgarnas delaktighet och inflytande i staden.

Med ett systematiskt och återkommande arbete med medborgarbudgetar minskar risken för besvikelse hos dem vars förslag inte vinner. Det finns även möjligheter att vända klagomål till något positivt när ett klagomål kan resultera i ett förslag i en pågående medborgarbudget.

Genomförbarhet

Det som beslutas i medborgarbudgetar ska genomföras. För det krävs att samverkan mellan nämnder fungerar. Enskilda förvaltningar ska inte kunna prioritera bort genomförandet av medborgarbudgetens aktiviteter.

Digitala verktyg

En digital plattform för transparens och för samverkan kommer behövas. En digital plattform bidrar både internt och externt till transparens och synliggör de medborgarbudgetar som pågår och kan även synliggöra stadens övriga demokrati- och dialogarbete. Tjänstepersoner och medborgare kan ta del av de medborgarbudgetar som pågår och förslag som lämnats. Men det är viktigt att komma ihåg att en digital plattform inte ersätter fysiska träffar, förslagsworkshop och bearbetningsträffar. Dessa är lika viktiga trots förekomsten av ett digitalt verktyg.

Ökad kunskap

Kompetenshöjande insatser kommer behövas vid införandet av en ny metod och ett nytt verktyg. Den största förändringen blir att anamma ett nytt tankesätt när det gäller synen på medborgarnas deltagande men även hur förvaltningar arbetar i samverkan där alla gör sin del och bidrar till den gemensamma medborgarbudgeten. Även för politiker kan det innebära ett ändrat synsätt, då politikerna släpper ifrån sig en del av beslutsfattandet och makten över en liten del av resurserna.

I beslut från kommunfullmäktige i februari 2020 om utveckling av den lokala och digitala demokratin står att det lokala och digitala demokratiarbetet ska ske i samverkan med en eller flera socialnämnder. För att en sådan samverkan ska fungera behöver kunskapen och kompetensen om medborgarbudgetens syfte och mål finnas inte bara på konsument- och medborgarservice utan också i de fyra socialnämnderna.

Kompensatoriskt arbete

När det arbetas med medborgarbudget över staden kommer det behöva kompenseras för den ojämlikhet som finns mellan geografiska områden och inom dem. Detta kommer behöva ske på olika sätt och genom hela processen. Det kan handla om att öka marknadsföringen riktat till vissa målgrupper, att öronmärka resurser till vissa områden, att ordna fler förslagsträffar och bearbetningsworkshops samt att arbeta med invånarguider och andra grupper i

civilsamhället för att nå ut med information om medborgarbudgeten. Ofta handlar det om tidskrävande och personaltäta aktiviteter som kommer kräva en frikostig resurssättning.

Resurser

Medborgarbudget kräver resurser. Det behöver avsättas personalresurser för de som ska handlägga ärendena på förvaltningarna. Kanske kommer det behövas arbetsgrupper i förvaltningarna men även särskilda kontaktpersoner. Även övriga tjänstepersoner i förvaltningarna som kan få på sitt bord att kostnadsberäkna ett förslag måste känna till och förstå medborgarbudgetens intentioner och att detta är en del av det ordinarie arbetet. Nämnden för konsument- och medborgarservice har även fått i uppdrag att utreda och inrätta lokala nav för lokalt inflytande, dialoger, rådslag och kommunikation, dessa lokala nav behöver också resurssättas. Med resurser kan de lokala naven bli sådana rum för samverkan där medborgarbudgetens utåtriktade faser sker, så som idégenererings- och bearbetningsworkshops.

Politisk medverkan

Vanligtvis är medborgardialog politikernas arena för dialog med medborgarna. Medborgarbudget kan ses som en förlängning av medborgardialog och är på samma sätt politikernas möjligheter att öka kunskapen och förståelsen för demokratin och för kommunala prioriteringar. Detta kan ske genom att engagera de som sällan har inflytande över politiska beslut, som barn och unga som inte har rätt att rösta i nationella eller kommunala val. Med medborgarbudget kan politiken få hjälp att prioritera utifrån deras behov.

För att den så viktiga samverkan mellan förvaltningar och nämnder ska fungera i arbetet med medborgarbudgetar kan en politisk kommission med ett särskilt ansvar för medborgarbudget behöva tillsättas. Kommissionen kan bestå av politiker från flera förvaltningar som konsument- och medborgarservice, stadsledningskontoret, socialförvaltningarna och de mer tekniskt inriktade förvaltningarna som park- och naturförvaltningen eller trafikkontoret. I en sådan kommission eller råd skulle också andra representanter exempelvis från civilsamhället kunna närvara.

9 Förslag till styrform för medborgarbudget i staden

I ett eventuellt beslut om att Göteborgs Stad ska införa medborgarbudget kommer det också behöva svaras på följande frågor:

- Hur stor budget ska avsättas för ändamålet och hur ska medlen till den budgeten avsättas?
SKR tar upp att en rimlig summan kan vara från 1 – 20 procent av vanligtvis investeringsbudgeten. Men även en mindre summa är möjligt

att utgå ifrån, till exempel skulle 0,5 procent av investeringsbudgeten och/eller driftsbudgeten fungera.

- Hur ska medlen fördelas?
Om medborgarbudget ska genomföras i de fyra geografiska områdena hur mycket medel ska varje område ha? Ska medlen fördelas utifrån befolkningsaktorer? Ska medel öronmärkas för utsatta områden eller för särskilda grupper, till exempel barn och unga?
- Vilken förvaltning ska förvalta medborgarbudgeten och ge stöd och samordna och ge stöd i medborgarbudgetprocessen?
Då nämnden för Konsument- och medborgarservice har det proaktiva demokratiuppdraget så är svaret på denna fråga relativt klar.
- Vilken roll ska kommunfullmäktige (KF) ha i förhållande till medborgarbudgeten i staden? I vilken eller vilka faser av medborgarbudgetprocessen bör KF komma vara delaktig?
- Under vilken period ska Göteborgs Stad använda sig av medborgarbudget?
Införandet bör hålla över budgetår och mandatperioder.
- Vilka styrande dokument för medborgarbudget behöver tas fram?

9.1 Tre förslag

Förenklad bild av tre förslag till styrning av en central medborgarbudget.

Typ av beslut	Förslag 1	Förslag 2	Förslag 3
Beslut om vilken typ av medborgarbudget staden ska ha	KF beslutar och uppdrar åt KoM eller annan förvaltning för genomförande	KoM nominerar till KF i ordinarie styrsystem eller har beslutsmandat	Enskilda nämnder fattar beslut och äskar medel från KoM
Beslut om former för genomförande av medborgarbudget	KF sätter ramar och kriterier mm	KoM sätter ramar och kriterier	Enskilda nämnder sätter ramar och kriterier
Beslut om att fördela medel för genomförande till interna eller externa verksamheter	KF fattar det formella beslutet om vilka förslag som ska genomföras	KoM fattar det formella beslutet om vilka förslag som ska genomföras	Enskilda nämnder fattar det formella beslutet om vilka förslag som ska genomföras

9.1.1 Förslag 1: kommunfullmäktige beslutar om vilken typ av medborgarbudget staden ska ha

I denna modell för medborgarbudget fattar kommunfullmäktige beslut om medborgarbudget och uppdrar åt nämnden för konsument- och medborgarservice (KoM) att förvalta budgeten och samordna processen. Kommunfullmäktige beslutar om vilken typ av medborgarbudget kommunen ska ha, utifrån medborgarbudgetens olika inriktningar enligt modellen i rapporten. I detta förslag skulle kommunfullmäktige kunna besluta om att ha en stadenövergripande medborgarbudget och en medborgarbudget som utförs lokalt i de fyra geografiska områdena i staden. Denna modell är vanlig i de stora europeiska storstäderna som Madrid och Paris. Det skulle även kunna beslutas om att ha en roterande medborgarbudget utifrån de fyra geografiska områden, där ett område i taget arbetar med sin medborgarbudget. Men staden skulle också kunna ha som i andra europeiska städer en eller flera kombinationer av dessa inriktningar för sin medborgarbudget:

1. En stadengemensam budget
2. En budget för varje geografiskt område
3. En budget via bostadsbolagen
4. En budget som riktas till barn och unga och som genomförs via skolorna.
5. Medel kan också fördelas med en avsatt del till utsatta områden.

I detta förslag förvaltar KoM den centrala budgeten, sätter kriterierna för medborgarbudgeten och håller förslagsworkshops, exempelvis i samverkan med socialförvaltningarna. I detta förslag kan även kopplas på ett råd, en medborgarjury, e-paneler, eller en stadenövergripande kommission, där bland annat politiker ingår. Medborgare lägger förslag och KoM fördelar ansvaret och initierar samarbeten med berörda nämnder. Berörd förvaltning bearbetar och kostnadsberäknar samt genomför eventuella bearbetningsworkshops med mera. KoM ansvarar för röstningsfasen. Genomförandet ansvarar berörda nämnder för. Kommunfullmäktige kan efter röstningsfasen fatta ett formellt beslut om vilka förslag som ska genomföras efter röstningsfasen.

9.1.2 Förslag 2: konsument- och medborgarservice beslutar om medborgarbudget

I denna modell för medborgarbudget fattar nämnden för KoM beslut om vilken typ av medborgarbudget som ska genomföras. KoM äger eller förvaltar den centrala budgeten. KoM som också har det proaktiva demokratiuppdraget tar ett samordningsansvar. KoM genomför analyser om var det behöver genomföras en medborgarbudget och utifrån vilket tema och sätter kriterierna och vilka målgrupper medborgarbudgeten ska riktas till. I detta förslag hämtar KoM in information från andra förvaltningar, egna analyser med mera för att eventuellt nominera förslag till kommunfullmäktige som får ett fördelningsansvar. Medborgarna engageras i att rösta fram teman som är aktuella för medborgarbudget i deras geografiska områden. KoM sätter själva eller i samverkan med andra förvaltningar kriterierna för medborgarbudgeten och håller förslagsworkshops. I detta förslag kan även kopplas på ett råd, en medborgarjury, e-paneler, eller en stadenövergripande kommission, där bland annat politiker ingår. Medborgare lägger förslag och KoM fördelar ansvaret och initierar samarbeten med berörda nämnder. Berörd förvaltning bearbetar och kostnadsberäknar samt genomför eventuella bearbetningsworkshops med mera. KoM ansvarar för röstningsfasen. Genomförandet ansvarar berörda nämnder för. Kommunfullmäktige eller nämnden för KoM fattar, efter att medborgarna röstat fram vinnande förslag, det formella beslutet om vilka förslag som ska genomföras.

9.1.3 Förslag 3: Förvaltningar beslutar om medborgarbudget

Denna modell för medborgarbudget börjar med ett politiskt beslutet i de nämnder som önskar genomföra medborgarbudget. Förvaltningar äskar pengar ur den centrala budgeten som KoM äger eller förvaltar. Alla förvaltningar har olika behov utifrån geografiska områden, befolkning med mera. KoM fördelar medel ur den centrala budgeten till genomförande förvaltningar. I detta förslag sätter genomförande förvaltningar själva kriterierna för sin medborgarbudget, samt håller förslagsworkshops. Dessa kan hållas i samverkan med andra förvaltningar och verksamheter. Genomförande förvaltning ansvarar själv för att fördela ansvaret och initiera samarbeten med berörda nämnder. Genomförande förvaltning bearbetar och kostnadsberäknar samt genomför eventuella bearbetningsworkshops med mera. Genomförande förvaltning ansvarar för

röstningsfasen. Enskilda nämnder fattar beslut om genomförande efter röstningsfasen. I denna modell blir det centrala att alla förvaltningar bidrar utifrån en fördelningsmodell till en central budget. Verktuget och metoden för medborgarbudget är också densamma. KoM tillhandahåller plattformen, ger stöd i utbildning och teknisk support. Hindren för förvaltningarna tas bort. Förvaltningarna kan fokusera på själva genomförandet.

9.2 Avslutande diskussion

Vad som är en framgångsrik medborgarbudget för Göteborgs Stad avgörs av vilket syfte och mål som staden har för sin medborgarbudget. Som en del av inrättandet av en central medborgarbudget kommer det behöva föras en politisk diskussion om varför medborgarbudget ska genomföras i Göteborgs Stad. Som SKR lyfter fram behöver de långsiktiga och kortsiktiga målen för medborgarbudget klargöras, samt hur stora resurser som ska avsättas, dels för medborgarna att bestämma om och dels för att genomföra processen. Är stadens syfte och mål med medborgarbudget att bygga tillit och förtroende mellan medborgare och politikerna eller mellan medborgare och medborgare så kan det framgångsrika handla om att dessa grupper kommer samman under en rad dialoger som sedan utmynnar i konkreta insatser. Vill politiker ta del av medborgarnas expertkunskap i någon specifik fråga så blir det framgångsrika att en medborgare sluter upp och kommer med konkreta förslag. Handlar syftet om att utveckla ett område i staden så kan det framgångsrika handla om att involvera de medborgare som dagligdags rör sig i området.

10 Referenser

Exemplen på medborgarbudget i Sverige är hämtade ifrån Dialogguiden.se samt SKR:s skrift från projekt medborgardialog – Medborgarbudget i Sverige, Europa och Världen, 2011. I vissa fall har även kommunernas egna hemsidor använts.

Projektplan för medborgarbudgeten – Din Idé, 2020

Demokratiutredningen, Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5

Utvärdering av medborgarbudget Majorna-Linné 2018 – Trygghetsskapande åtgärder

Utvärdering medborgarbudget 2019 – Stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné

Utveckling av lokal- och digital demokrati, fullmäktiges roll i demokratiarbetet och en gemensam geografisk indelning inom Göteborgs Stad. Handling 2020 nr 27

Tjänsteutlåtande, Handlingsplan medborgardialog 2019 – Stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné

Tjänsteutlåtande, Medborgarbudget, trygghetsskapande åtgärder 2017 – Stadsdelsförvaltningen Majorna-Linné

SKR, Medborgardialog i styrning – för ett stärkt demokratiskt samhälle, 2019

SKR, Medborgarbudget, en världsomspännande modell för demokratiskt inflytande, 2019

SKR, Medborgarbudget i Sverige, Europa och Världen, 2011

SOM-institutet, Hur uppfattar medborgarna sina möjligheter till inflytande i dagens Göteborg, 2019

Medborgarbudget i Östra Göteborg 2018 - 2019 – En summering och utvärdering inför nästa omgång

Digidem Lab, Sammanfattning av utvärdering av medborgarbudgetar i Göteborg